

TESEV Dış Politika Programı

Türkiye’de Dış Politika Algısı

Hazırlayanlar

Mensur Akgün, Sabiha Senyücel Gündoğar

Aybars Görgülü, Erdem Aydın

TESEV

DIŞ POLİTİKA
PROGRAMI

TESEV Dış Politika Programı

Türkiye’de Dış Politika Algısı

Hazırlayanlar:

Mensur Akgün

Sabiha Senyücel Gündoğar

Aybars Görgülü

Erdem Aydın

TESEV
YAYINLARI

Türkiye’de Dış Politika Algısı

TESEV

**Türkiye Ekonomik ve
Sosyal Etüdler Vakfı**

Dış Politika Programı

Bankalar Cad. Minerva Han
No: 2 Kat: 3
Karaköy 34420, İstanbul
Tel: +90 212 292 89 03 PBX
Fax: +90 212 292 90 46
info@tesev.org.tr
www.tesev.org.tr

Hazırlayanlar:

Mensur Akgün
Sabiha Senyücel Gündoğar
Aybars Görgülü
Erdem Aydın

Yapım: Myra

Yayın Kimliği Tasarımı: Rauf Kösemen

Kapak Tasarımı ve

Sayfa Uygulama: Serhan Baykara

Koordinasyon: Sibel Doğan

Üretim Koordinasyon: Nergis Korkmaz

Basım Yeri: İmak Ofset

TESEV YAYINLARI

ISBN 978-605-5832-71-1

Copyright © Mayıs 2011

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı’nın (TESEV) izni olmadan elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt veya bilgi depolama, vb.) yollarla çoğaltılamaz.

TESEV Dış Politika Programı, bu raporun yayımlanmasına ve tanıtılmasına katkılarından ötürü Açık Toplum Vakfı’na, KA Araştırma’ya ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu’na teşekkür eder.

İçindekiler

ÖNSÖZ VE GİRİŞ, 5

GENEL EĞİMLER, 9

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ, 14

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ, 18

ORTADOĞU VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ, 22

KAFKASYA-ORTA ASYA VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ, 28

SONSÖZ, 34

METODOLOJİ, 35

DEMOGRAFİK VERİLER, 36

Önsöz ve Giriş

Bu rapor 6-14 Aralık 2010 tarihleri arasında KA Araştırma'nın TESEV Dış Politika Programı çalışanlarının katkısıyla gerçekleştirdiği saha çalışmasının sonuçlarını ve değerlendirmesini içeriyor. 1,000 kişilik bir örneklemden hareketle yapılan araştırma, Türkiye'nin dış politika algısını tespit etmeyi hedefliyor. TESEV açısından bir ilk olan bu araştırmada Türkiye'de karar vericilerin ve dünyada Türkiye'yi takip edenlerin dikkatini çekebilecek ilginç bulgular var.

Her şeyden önce dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de insanların dış politika ile pek fazla ilgili olmadığı görülüyor. Üstelik, dünyada olan biteni, Türkiye'nin dış politikasında yaşanan gelişmeleri büyük ölçüde televizyondan öğreniyorlar. Belli ki yazılı basın ve diğer bilgi kaynakları, en azından dış politika söz konusu olduğunda, Türkiye insanının ilgisini çok çekmiyor.

Buna rağmen hemen herkesin Türkiye'nin dış politikası, dost ve düşman ülkeler konusunda bir fikri var. Tahmin edilebileceği gibi İsrail %40 ile Türkiye'ye karşı en düşmanca davranan ülkeler arasında birinci sırada geliyor. Aslında 2008 sonu ve 2009 başı Gazze'de yaşananlar, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres arasındaki Davos gerilimi, tarihe alçak sandalye skandalı olarak geçen diplomatik kabalık ve Mavi Marmara gemisine yapılan müdahale göz önüne alındığında, bu rakamın çok da yüksek olmadığını söylemek mümkün.

Ancak geleneksel müttefik Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) %33 ile Türkiye'ye düşmanca yaklaşan ülkeler arasında ikinci sırada yer alması hem Ankara, hem de Washington açısından düşündürücü olmalı. Başka araştırmalarda da ABD'ye sempatisinin yüksek olmadığı bilinen Türkiye'nin, bu ülkenin kendisine dostça yaklaşmadığını düşünmesi ciddiye alınması gereken bir sonuç. Çünkü iki ülke 1952'den bu yana resmen müttefik, ondan önce de ABD Türkiye'nin toprak bütünlüğünü korumasına destek olmuş bir devlettir.

Yine de ilişkilerin geleceği umut vaat ediyor. Her şeyden önce araştırma sonuçları ABD'nin Türkiye'nin Müslüman olması gibi değişmesi imkânsız değerler yüzünden değil, sadece kendi çıkarlarını düşünmesi yüzünden Türkiye'ye dostça davranmadığının düşünüldüğünü gösteriyor. Görünen o ki Washington'un bölgesinde Türkiye'nin çıkarlarını ve hassasiyetlerini dikkate alan bir siyasi çizgi benimsemesi bu olumsuz algının değişmesine katkıda bulunacak.

ABD-Türkiye ilişkileri açısından umut vaat eden ikinci veri ise, Başkan Barack Obama'nın Türkiye'de hâlâ var olan popülaritesi. Türkiye'de insanlar Obama'ya Amerika'dakilerden daha fazla güven ve sempati duyuyor. Araştırmanın yapıldığı dönemde Obama'ya kendi ülkesinde verilen destek %45 ile %49 arasında değişirken¹, Türkiye'deki desteğinin %67 olması dikkate

1 ABD kamuoyunda Başkan Barack Obama'ya verilen destek 2010'da yapılan 2-5 Aralık Ipsos/Reuters Araştırması'nda %45, 9-11 Aralık Gallup Araştırması'nda %46, 9-12 Aralık ABC/Post Araştırması'nda %49, 9-13 Aralık ABC/WSJ Araştırması'nda %45, 17-19 Aralık CNN Araştırması'nda %48 olarak belirtilmiştir. http://www.huffingtonpost.com/2009/01/06/jobapproval-obama_n_726319.html

değer. Ayrıca Türkiye'nin Amerika'ya karşı olan tavrının %76 oranında dostça bulunması da önemli.

Zaten Türkiye'nin yarıdan fazlasının (%53) ABD-Türkiye ilişkilerinin geleceğini olumlu şekilde değerlendirmesi de Washington açısından dikkate alınması gereken bir siyasi veri niteliğinde. İkili ilişkilerin seyri açıkça umut vaat etmekte. Ayrıca, Türkiye'nin ABD algısı yapısal bir Amerika karşıtlığına dayanmıyor. Algı, diplomatik ilişkilerin seyrine ve ABD'nin Türkiye'nin çıkarlarını dikkate alıp almadığına bağlı.

Araştırmamızın ortaya çıkarttığı en çarpıcı sonuç ise Avrupa Birliği (AB)-Türkiye ilişkilerinde: Türkiye hâlâ AB üyesi olmak istiyor. Kıbrıs sorununa, müzakerelerdeki tıkanıklığa, Fransa'nın tavrına rağmen AB üyeliğine destek 2010 sonu itibarıyla %69 düzeyinde. Nedenlerini sorduğunuzda çoğunluk ekonomik gerekçeleri gösteriyor. Sadece %13 demokrasi diyor. %49 üyelik için tarih vermekte, %30 ise Türkiye'nin asla AB üyesi olmayacağına inanmakta.

İlginç bir şekilde müzakere sürecinin Kıbrıs sorunu yüzünden tıkanmış olmasına ve bu konuda mülakat yapılanların bilgi kaynağı olan televizyonlarda sayısız yayın yapılmasına rağmen, Türkiye'de insanlar başka nedenleri ön plana çıkartıyor. En çok da AB'nin yabancı düşmanlığını ve Türkiye'nin Müslüman bir ülke olmasını AB üyeliğinin önündeki engel olarak görüyor.

1950'li yıllardan bu yana Türkiye'nin gündeminde olan Kıbrıs sorunu konusunda da Birleşmiş Milletler (BM) parametreleri temelinde çözümü önemseyenler %31 ile çoğunlukta. Sorunun yöneltildiği insanların sadece %8'i KKTC'nin Türkiye'ye bağlanmasını, yani eski taksim politikasını savunuyor. %6'lık bir kesim de KKTC'nin bağımsızlığının korunmasından yana tavır alıyor.

Görünen o ki Türkiye siyasetinde ön plana çıkmaya başlayan barışçıl çözümler benimsenmiş. %75 Türkiye'nin Filistin-İsrail sorununda arabuluculuk çabalarını, %50 Ermenistan ile olan yakınlaşmayı, %58 de Lübnan'a barış gücü gönderilmesini destekliyor. İsrail ile ilişkilerin gelişmesi gerektiğine inananların oranı da hiç düşük sayılmaz. %34 ilişkilerin şu anki halinin iki ülkenin çıkarlarına, %13 ise sadece Türkiye'nin çıkarlarına aykırı olduğunu düşünüyor.

Türkiye'nin Ortadoğu'daki ülkelere model olabileceği konusunda da güçlü bir kanaat mevcut. %82 kültürel açıdan, %80 ekonomik açıdan, %72 siyasi açıdan Türkiye'nin model olarak alınabileceğini düşünüyor. Ve bu oranlar da daha önce yaptığımız *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010* araştırmasında bulduğumuz değerlerle büyük ölçüde örtüşüyor.

Bize göre bu araştırma sonuçlarının verdiği siyasi mesaj açık. Kısaca özetleyecek olursak:

1. Türkiye'yi yönetenler için: Türkiye'de dış politika ile ilgilenenler uygulanan siyasetten büyük ölçüde memnun. Sorun çözücü yaklaşımı destekliyor, Türkiye'nin taraf olduğu sorunların da çözümünü bekliyor. AB'ye üye olmak, ABD ile ilişkilerin güçlenmesini istiyor.
2. ABD yönetimi için: Türkiye'de yapısal bir Amerika karşıtlığı yok. Türkiye'nin size daha fazla sempati duymasını istiyorsanız, Ankara ile olan temasını güçlendirin, Türkiye'nin çıkar ve uyarılarını ciddiye alın.

-
3. AB için: Türkiye hâlâ AB üyesi olmak istiyor. Bu fırsatı kullanın ve üyelik sürecinin önünü açın. Kıbrıs konusunda da yapıcı davranın, Türkiye zannettiğiniz gibi adanın kuzeyinin kendisine bağlanmasını istemiyor.
 4. Ortadoğu için: Arap dünyası ile ilişkilerin gelişmesini, Türkiye'nin bölgenin en önemli sorununun çözümünde destek olmasını talep eden bir halk söz konusu. Türkiye halkı bir yandan İsrail'i güvenliği için en büyük tehdit olarak görüyor, diğer yandan da ilişkilerin gelişmesini istiyor.

Doğal olarak bu araştırmadan çıkartılacak daha çok sonuç var. İlerleyen sayfalarda Ermenistan ile olan ilişkiler konusunda düşünülenleri, Rusya Federasyonu hakkındaki yargıları okuyabilirsiniz. Ancak hemen belirtelim ki bu çalışma elde ettiğimiz verilerden hareketle yapılan bir ilk değerlendirmedir. Yakın bir gelecekte daha detaylı analizleri tarihsel perspektif içine oturtarak sizlerle paylaşmayı umuyoruz.

Tahmin edilebileceği gibi bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok kişinin emeği geçti. KA Araştırma Başkanı Bülent Kılınçarslan'a ve KA Araştırma ekibinden Diler İnal, Bora Özbek, Seda Aras, Aytek Beştaş'a müteşekkir olduğumuzu belirtmek isteriz.

Ayrıca Açık Toplum Vakfı'na ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na bize sağladıkları imkânlar için teşekkür ederiz. Bu araştırmaya başından beri danışmanlık yapan Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Meliha Altunışık'a ve İstanbul Şehir Üniversitesi'nden Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya'ya katkılarından dolayı minnettarız.

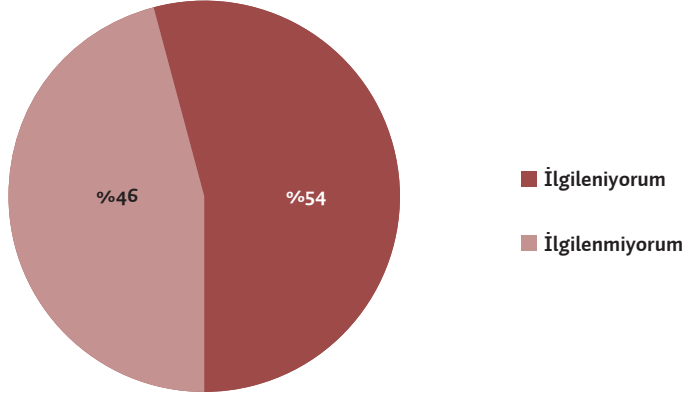
Ancak her araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da tüm hata ve sorunlardan sorumlu olanlar bu çalışmayı yayına hazırlayanlardır. Başta ben olmak üzere Sabiha Senyücel Gündoğar, Aybars Görgülü, Erdem Aydın her türlü eleştiri ve öneriye açık olduğumuzu belirtmek isteriz.

Mensur Akgün

TESEV Dış Politika Programı

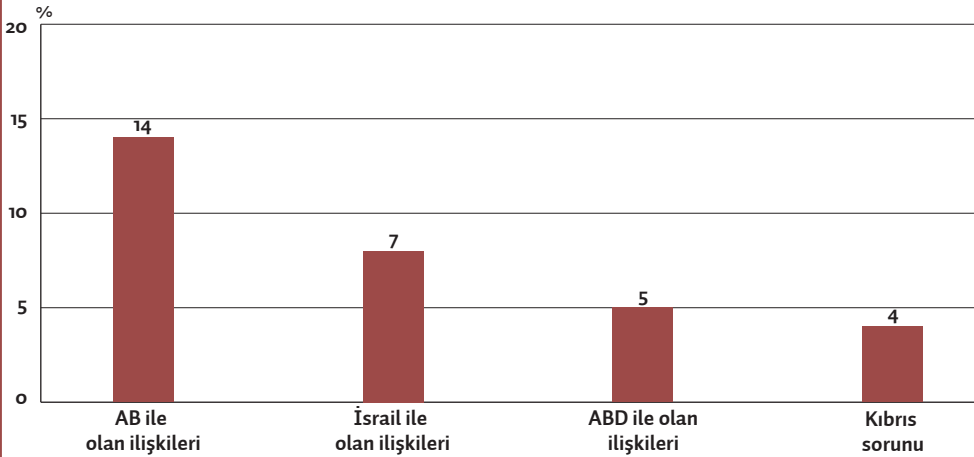
Genel Eğilimler

Dış politikaya gösterilen ilgi

Araştırmaya katılanların %54'ü dış politika ile ilgilendiklerini belirtmiştir. Dış politikanın genelde kamuoyunda daha az tartışılan bir konu olduğu göz önüne alındığında bu yüzdenin düşük olmadığı söylenebilir. Medya, dış politika algısı üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Dış politika konularında nereden bilgi edindikleri sorusuna katılımcıların %88'i televizyon cevabını vermiştir. Bunu %28 ile gazeteler takip etmektedir. Dış politika konularında katılımcıların derinlemesine bilgi sahibi olmaktan ziyade medyada yer aldığı ve tartışıldığı kadarı ile ilgilendiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkiye'nin en önemli dış politika meseleleri

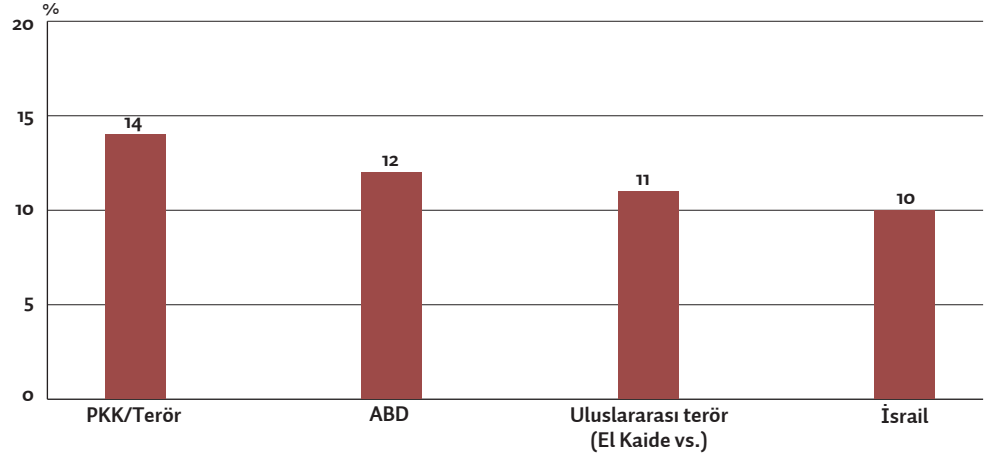

Türkiye'nin en önemli dış politika meseleleri sorulduğunda AB ile olan ilişkiler %14 ile ilk sırayı almaktadır. AB ile ilişkilerin oldukça düşük yoğunlukta seyrettiği bir dönemde, bu cevabın araştırmaya katılanlar tarafından en önemli sorunlardan birisi olarak ön plana çıkarılması dikkate değer bir durumdur.

İsrail ile olan ilişkiler %7 ile ikinci sırada yer almaktadır. İsrail ve Türkiye arasında son yıllarda yaşanmakta olan ve Mavi Marmara krizi sonrası en yüksek noktasına ulaşan gerginliğin Türkiye'de bir sorun olarak görüldüğü söylenebilir. ABD ile olan ilişkiler %5 ile üçüncü sırada telaffuz edilmiştir. Bunu %4 ile Kıbrıs sorunu izlemektedir.

Bunun yanı sıra PKK/Terör %3 ile altıncı sırada verilen cevap olmuştur. Soru her ne kadar dış politika konuları üzerine sorulmuş olsa da PKK/Terör düşük bir yüzdeyle verilen cevaplar arasında yer almıştır.

Türkiye'nin karşısındaki en büyük tehlikeler nelerdir?

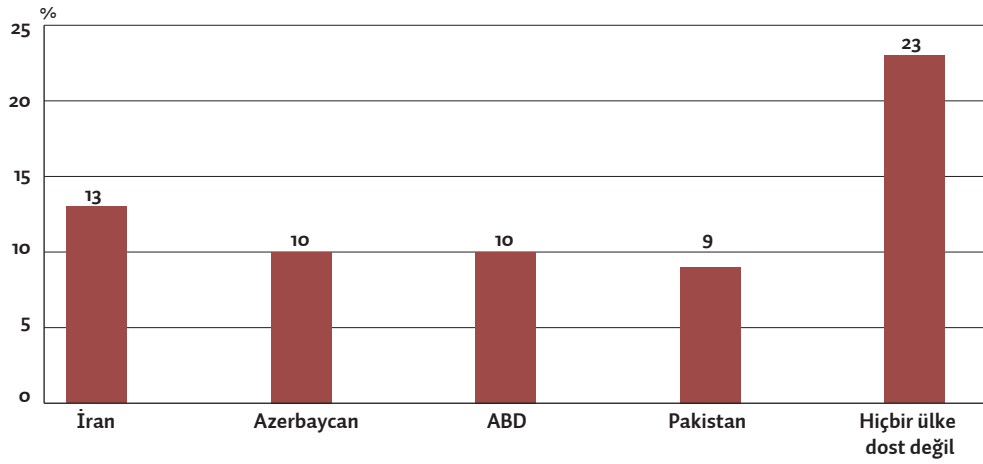

Türkiye'nin karşısındaki en büyük tehlikeler sorulduğunda, PKK/Terör %14 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu %12 ile ABD, %11 ile uluslararası terör, %10 ile İsrail takip etmektedir. Yüzdelerin birbirine yakınlığı göz önüne alındığında araştırmaya katılanların en önemli dört tehlike olarak bu konuları belirttiği ve eş önem verdiği söylenebilir.

Araştırmanın devamında yer alan dost-düşman ülke cevapları ile beraber bakıldığında Türkiye'de ABD ile ilişkiler konusunda net bir algının olmadığı söylenebilir.

Bu dört cevabı işsizlik ve ekonomi takip etmektedir. Değerlenen diğer cevaplar, dış güçler, Kürt meselesi, olası ayaklanma/savaş olmuştur. Buradan yola çıkarak aslında Türkiye'de tehdit algısının tek odaklı olmadığını söylemek mümkündür.

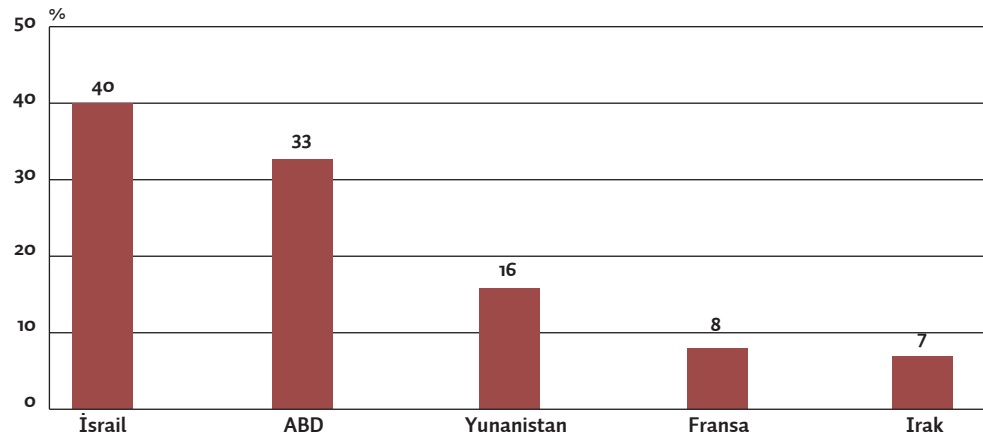
Türkiye'ye dostça yaklaşan ülkeler

Türkiye’de yaygın olan “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” kanısının iç ve dış politikadaki tüm değişime rağmen ağırlığını hâlâ hissettirdiğini söylemek mümkündür. Araştırmaya katılanların %23’ü Türkiye’ye hiçbir ülkenin dost olmadığını belirtmişlerdir. Türkiye’ye dostça yaklaştığı düşünülen ülkeler, %13 ile İran, %10 ile Azerbaycan, %10 ile ABD ve %9 ile Pakistan olmuştur.

Verilen cevaplarda İran’ın dost ülke olarak ilk sırada yer alması araştırmanın yapıldığı tarihlerde İran’ın nükleer programı üzerine tartışmaların hararetli olarak devam ettiği ve Türkiye’nin arabuluculuk çalışmalarının yoğun olduğu bir döneme denk gelmesi ile açıklanabilir. Azerbaycan, benzer birçok araştırmada ilk sırada yer almasına rağmen bu araştırmada ikinci sırada yer almaktadır. %8 ile Suriye ve %7 ile Almanya diğer dikkat çeken cevaplardır.

Türkiye'ye düşmanca yaklaşan ülkeler*

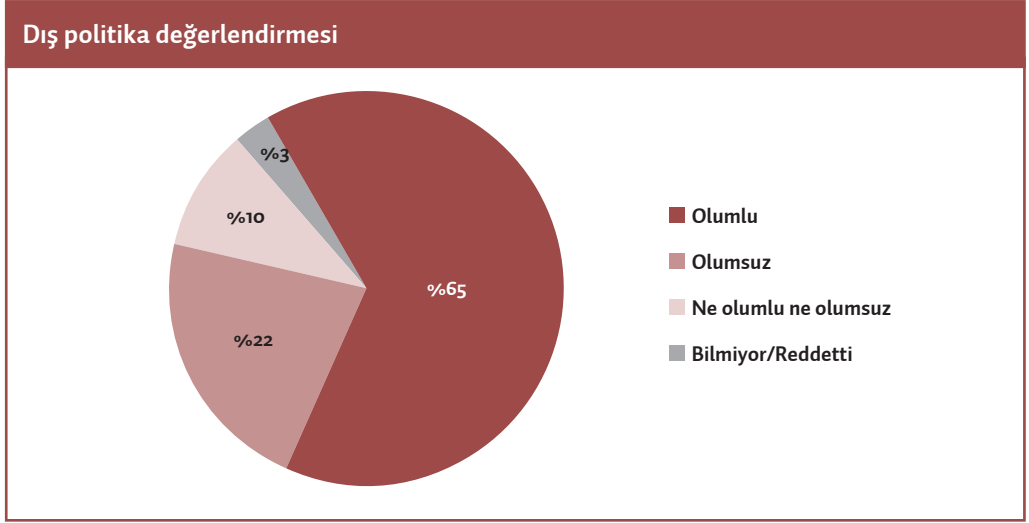

*Katılımcılar bu soruya birden çok cevap vermişlerdir.

Türkiye’ye düşmanca yaklaşan ülkeler sorulduğunda araştırmaya katılanların daha net cevaplar verdiklerini görülmektedir. İsrail %40 ile ilk sırada, ABD ise %33 ile ikinci sıradadır. Araştırma sonuçları Türkiye’de yaygın olan olumsuz ABD ve İsrail algısını destekler niteliktedir.

Yunanistan %16 ile Türkiye'ye karşı düşmanca davranan ülkeler arasında üçüncü sırada yer almaktadır. Her ne kadar Türkiye ve Yunanistan arasında son dönemlerde gerginlik yaşanmıyor olsa da, dost olmayan ülke algısının sürdüğü görülmektedir. Dördüncü sırada ise %8 ile Fransa gelmektedir. Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olmasının bu cevapta etkisi olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin son dönemde ikili ilişkileri hızla ilerlettiği ülkelere olan Irak %7 ile Türkiye'ye düşmanca yaklaşan ülkeler arasında beşinci sırada yer almıştır. Irak özelinde bu algının PKK sorunu ile bağlantılı olabileceği düşünülebilir. Ermenistan, Rusya, Almanya ve İran %4 oranıyla diğer verilen cevaplar arasındadır.

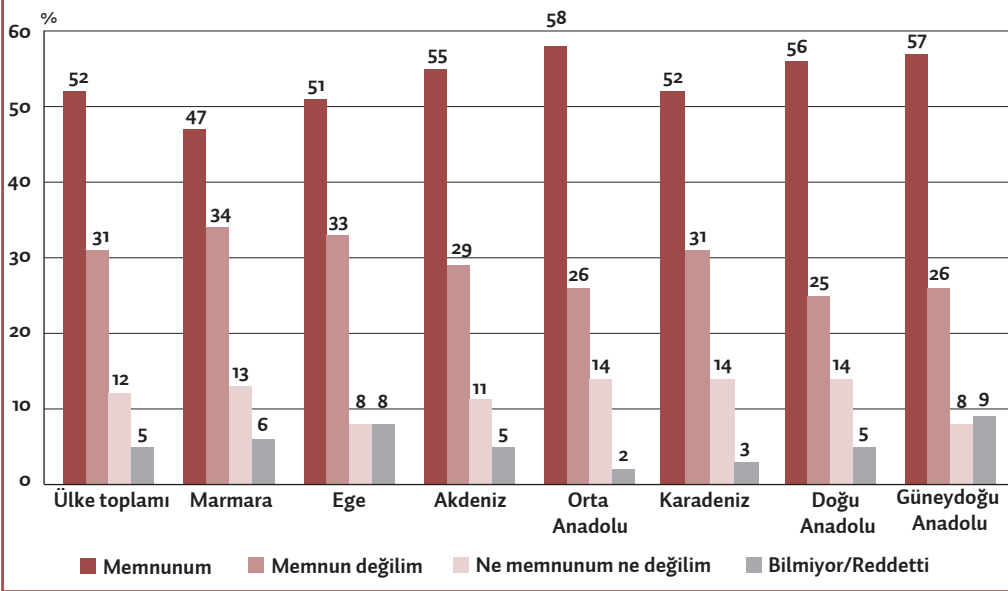

Araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de hükümetin takip ettiği dış politika %65 oranında desteklenmektedir. %10'luk bir kesim kararsızları, %22'lik bir kesim ise onaylamayanları oluşturmaktadır. Bölgesel dağılıma bakıldığında en fazla desteğin %73 ile Karadeniz Bölgesi'nden geldiği görülmektedir. Bu sonucu %67 ile Orta Anadolu, %63 ile Güneydoğu Anadolu ve Ege, %61 ile Marmara ve Akdeniz bölgeleri takip etmektedir.

Dış politikayı başarılı ve başarısız bulan gruplara ayrı ayrı bunun sebepleri sorulduğunda, başarısız bulanların öne çıkardıkları konular arasında İsrail ile ilişkiler, AB ile ilişkiler ve genel olarak dış politikanın sorunlu olması ilk sırada verilen cevaplardır.

İzlenmekte olan politikayı başarılı bulanlar ise kararlı bir politika izlenmesine %12 ile ilk sırada yer vermektedirler. Bu cevabı, Türkiye'nin dış politikasının genel olarak başarılı olması, diğer ülkelerle ilişkilerinin iyi olması, komşularıyla sorunlarını gidermesi ve arabuluculuk çabaları izlemektedir. Bu soruya cevap verenlerin son dönemde aktif dış politika olarak adlandırılan siyasetin farkında oldukları ve destek verdikleri söylenebilir.

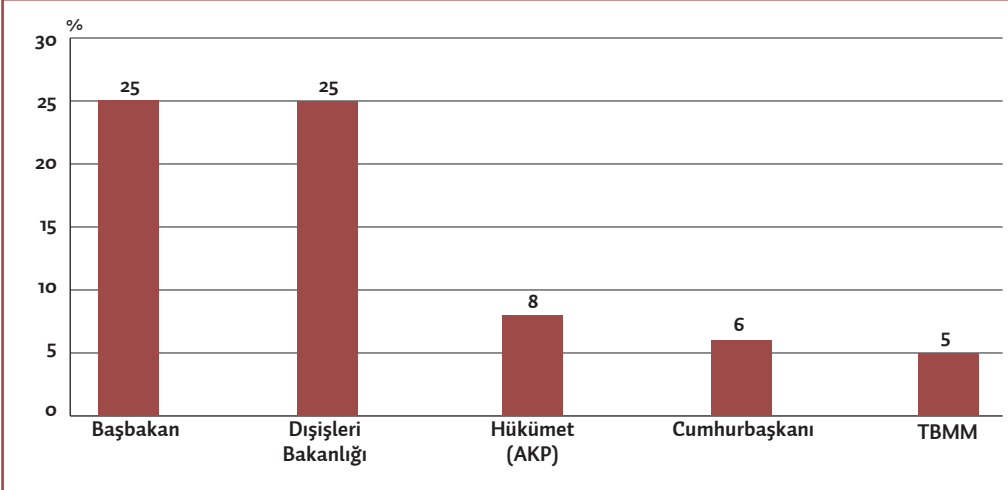
Dış politika kararlarının alınış biçiminden memnuniyet

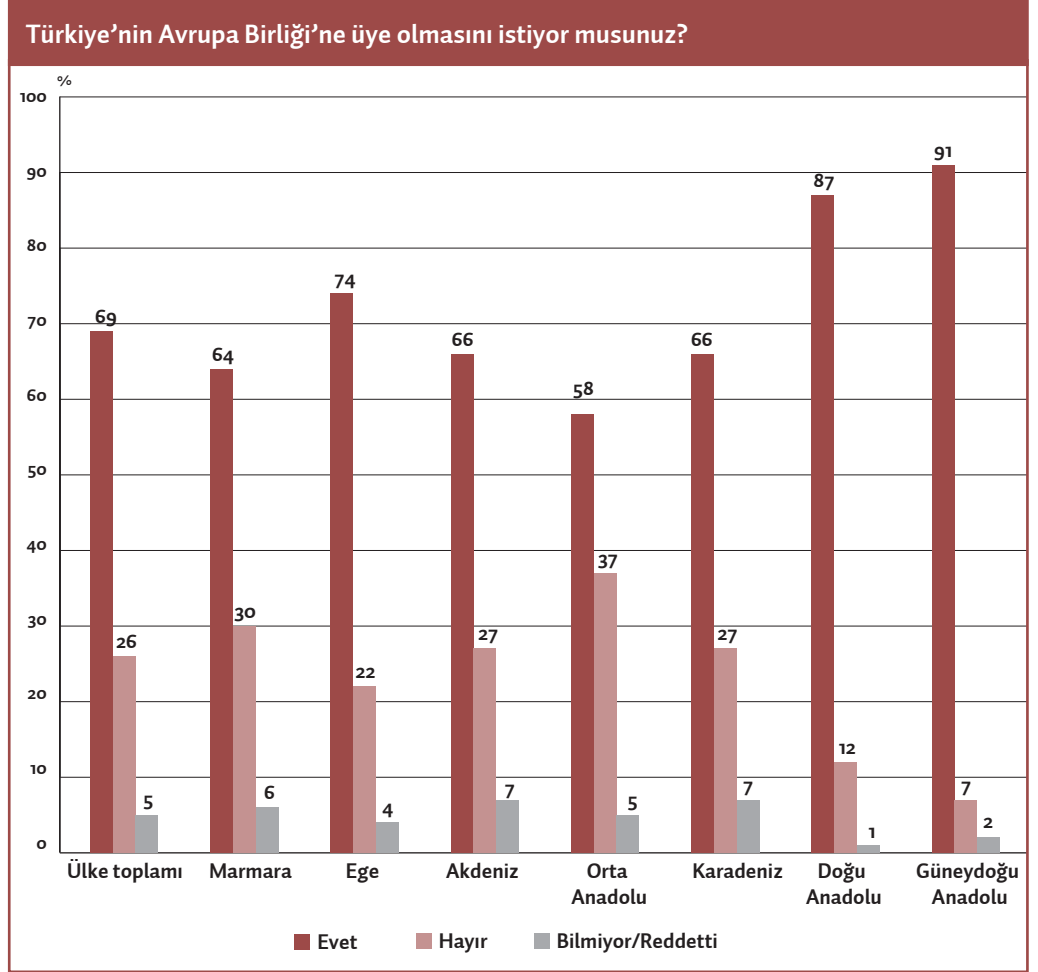
Dış politika kararlarının alınış şeklinden memnuniyet oranı %52'dir. Yine bölgesel olarak bakıldığında farklılıkların olduğu söylenebilir. %47'lik memnuniyet oranı ile en az olumlu cevap veren bölge Marmara'dır.

Bu soru ile paralel olarak Türkiye'de dış politikada en etkili kurum/kişi adı sorulduğunda Başbakan ve Dışişleri Bakanlığı %25 ile ilk sırayı paylaşmaktadır. AKP hükümeti %8 ile üçüncü, Cumhurbaşkanı %6 ile dördüncü sırada yer almaktadır. Orduya verilen oran sadece %2, topluma verilen oran da %1 olarak gözükmektedir.

Dış politika kararlarında en önemli kişi/kurum

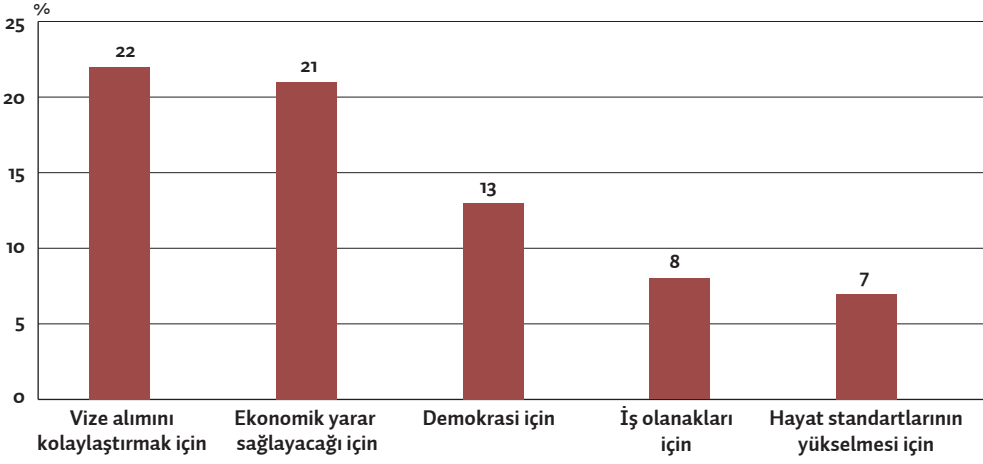
Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri

Türkiye'de AB'ye olan ilginin azaldığı bir dönemde sorulan bu soruya katılımcıların %69'u 'Türkiye'nin AB'ye üye olmasını istiyorum' şeklinde cevap vermiştir. Bu cevap, Türkiye'de halen AB üyeliğinin değerli ve önemli görüldüğü ve nihai hedef olarak üyeliğin desteklendiği şeklinde yorumlanabilir.

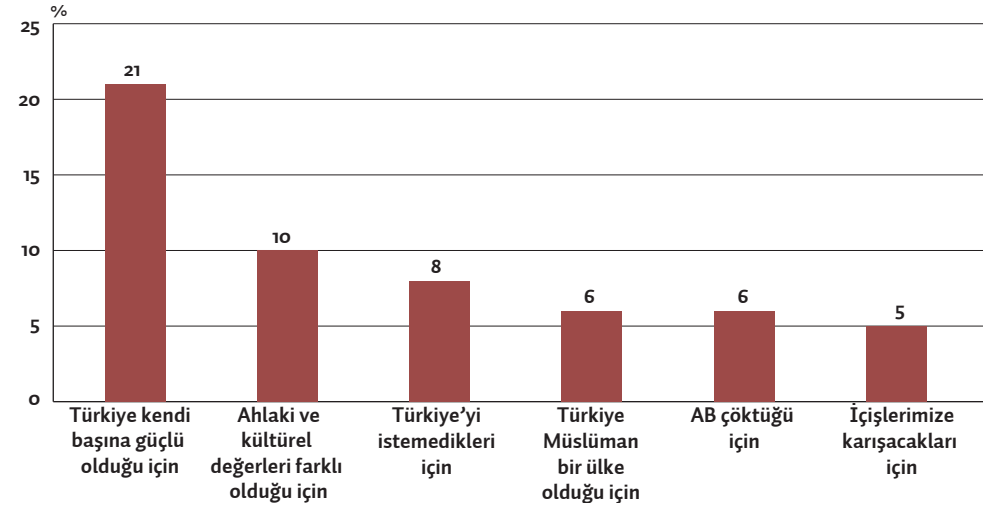
Bölgesel dağılıma bakıldığında, en çok destek veren bölge %91 ile Güneydoğu Anadolu'dur. Bunu %87 ile Doğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir. Bu bölgelerde AB üyeliğine verilen desteğı siyasi ve ekonomik faktörler ile açıklamak mümkündür. Bu iki bölge AB'ye üyelik yolunda elde edilen demokratik kazanımların en çok hitap ettiğı ve ekonomik olarak refah seviyesinin yükselmesinden daha çok faydalanacak bölgelerdir. AB üyeliğine en düşük destek %58 ile Orta Anadolu Bölgesi'nden gelmektedir.

Neden Avrupa Birliği üyeliği?

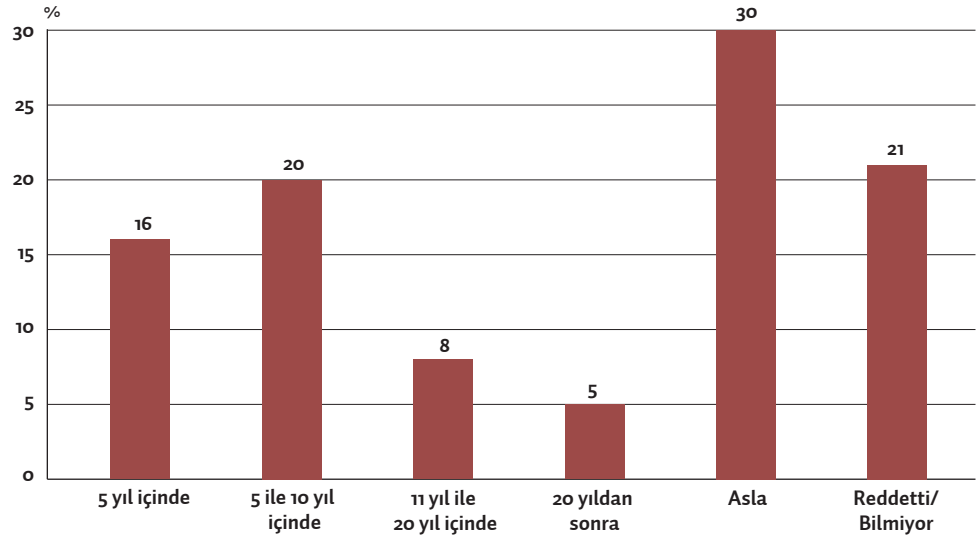
AB üyeliğinin neden desteklendiği sorulduğunda ekonomi ve buna bağlı cevaplar ön plana çıkmaktadır. İlk sırada serbest dolaşım hakkına atıf yapılarak vize kolaylığı gelmekte, bunu takip eden dört cevabın üçünün de ekonomiyle doğrudan bağlantılı olduğu görülmektedir. %21 ekonomik yarar, %8 iş olanakları, %7 hayat standartlarının yükselmesi için cevaplarını vermiştir. %13'lük bir kesim ise demokrasiye vurgu yapmıştır.

Neden Avrupa Birliği üyeliğine hayır?

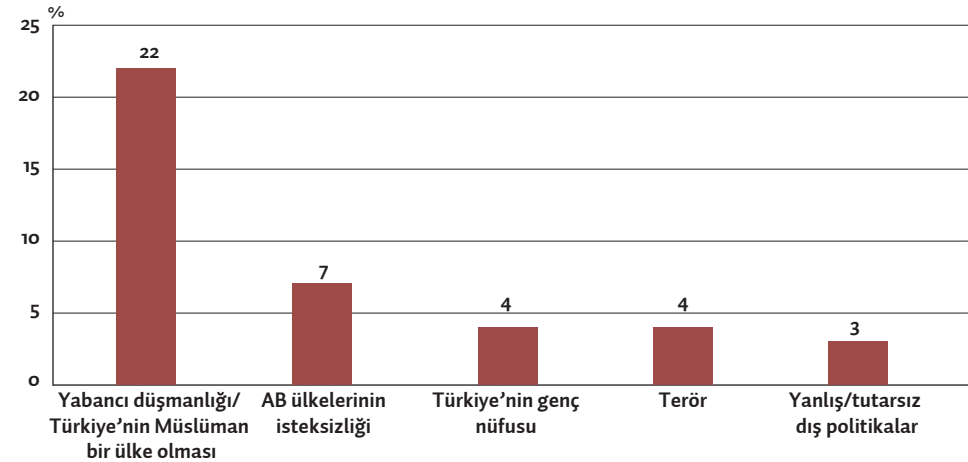
Türkiye'nin üyeliğini desteklemeyen %26'lık kesime bunun sebebi sorulduğunda ilk sırada verilen cevap %21 ile Türkiye'nin kendi başına güçlü bir ülke olduğudur. %10'luk bir kesim kültürel ve ahlaki değerlerin farklılığına vurgu yaparken, %8'i AB'nin Türkiye'yi istemediği cevabını vermiştir. Katılımcıların %6'sı Türkiye Müslüman bir ülke olduğu için AB'ye üye olmasını istemediklerini belirtmişlerdir. Yine %6'lık bir kesim AB'nin çökmekte olduğu cevabını vermiştir. AB'nin yaşamakta olduğu ekonomik krizin Türkiye kamuoyunda da takip edildiğini bu cevaptan yola çıkarak söylemek mümkündür.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik tarihi

Türkiye'nin AB'ye üyelik tarihi sorulduğunda 'asla' cevabı her ne kadar %30 oranıyla en popüler cevap olarak gözüксе de Türkiye halkının %49'u 5 ile 20 yıllık süre içerisinde ülkelerinin AB'ye üye olabileceğini düşünmektedir. %20 oranında Türkiye'nin 5-10 yıl içerisinde üye olabileceği düşünülmektedir. %16'lık en iyimser olarak adlandırabilecek kesim ise 5 yıl içerisinde AB'nin Türkiye'yi üye olarak kabul edeceğine inanmaktadır.

Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki engeller

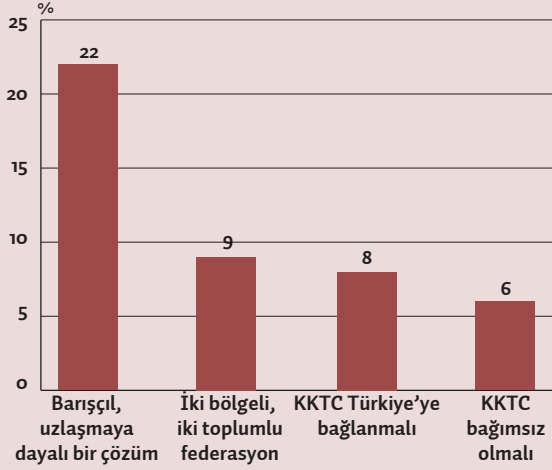

Araştırmada Türkiye'nin AB üyeliğinin önündeki engeller sorulduğunda yabancı düşmanlığı/Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması %22 ile ilk sırada verilen cevap olmuştur. Diğer cevaplar %7 ile AB ülkelerinin isteksizliği, %4 ile Türkiye'nin genç nüfusu ve terördür. Türkiye'nin önündeki engelin Kıbrıs sorunu olduğunu söyleyenlerin oranı ise %3'tür.

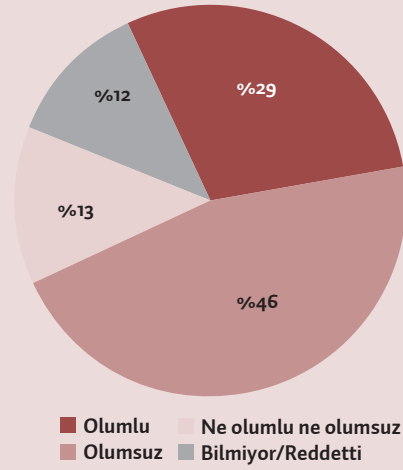
Bu cevaplar Türkiye'de giderek daha fazla kesim tarafından paylaşılmakta olan AB'nin dini ve kültürel sebepler nedeni ile Türkiye'ye tam üyelik yolunda zorluklar çıkardığı görüşü ile paralellik göstermektedir.

Kıbrıs Sorunu

Kıbrıs'ta çözüm nasıl olmalı?

Kıbrıs sorununun çözümünde AB'nin rolü

Araştırma sonuçlarına göre Kıbrıs'ta barışçıl, uzlaşmaya dayalı bir çözüm %22 oranında desteklenmektedir.² Daha sonra gelen ikinci tercih, %9 ile iki bölge, iki toplumlu federasyondur. Bu tercihi de ilk sonuçla beraber okumak mümkündür. Bu şekilde değerlendirildiğinde soruna Birleşmiş Milletler parametreleri çerçevesinde bir çözüm bulunması %31 oranında desteklenmektedir. Araştırmada KKTC'nin Türkiye'ye bağlanması ve bağımsız olması gerektiğini düşünenler ise %8 ve %6 ile azınlıkta kalmaktadır.

AB, Kıbrıs sorunu üzerinde kilit bir role sahiptir. 24 Nisan 2004'te yapılan Annan Planı referandumunun Kıbrıs Rum toplumu tarafından reddedilmesiyle 1 Mayıs 2004'te Kıbrıs Cumhuriyeti tek başına AB üyesi olmuştur. Referandumun hemen ardından 26 Nisan'da Avrupa Birliği Konseyi, Kıbrıs Türk tarafına uygulanan izolasyonları kaldırmak için Kıbrıs'ın güney ve kuzeyi arasında insan, mal ve hizmet hareketini düzenleyen Yeşil Hat Tüzüğü, 259 milyon avroluk Mali Yardım Tüzüğü ve Doğrudan Ticaret Tüzüğü olarak adlandırılan tüzükleri hazırlamıştır. Bunlardan ilki ve nispeten Kıbrıs Rum Yönetimi'nin sorumlu olduğu 18 aylık bir gecikmeden sonra ikincisi kısmen yürürlüğe girmiş³; ancak sonuncusu Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından engellenmiştir.

Türkiye'nin 29 Temmuz 2005'te Ankara Antlaşması Ek Protokolü'nü rezervasyonlarla imzalaması, Kıbrıs sorununa Türkiye'nin AB üyeliği boyutunun da eklenmesiyle sonuçlanmıştır. Aralık 2006'da Avrupa Konseyi Kıbrıs Cumhuriyeti'nin itirazını dikkate alarak 35 müzakere faslından 8'ini dondurmıştır.

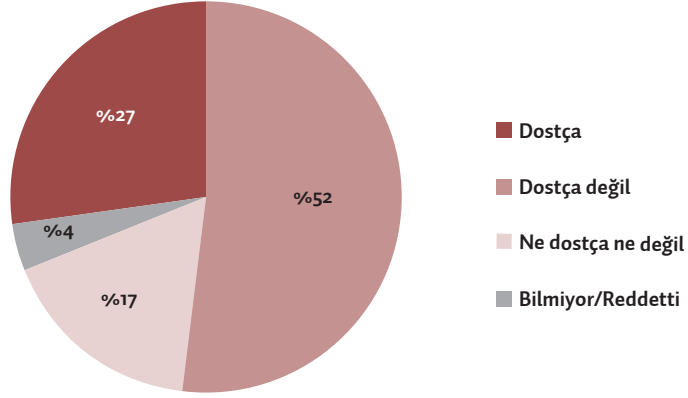
Araştırma sonuçlarına göre Kıbrıs sorununun çözümünde AB'nin rolünü olumsuz bulanların oranı %46, olumlu bulanların oranı %29'tur. Türkiye'deki bu algının sebebi olarak AB'nin Kıbrıs Cumhuriyeti adına sadece Rum Yönetimi'nin iradesini kabul etmesi ve Kıbrıs Türklerine uygulanan ambargoların kalkmaması sayılabilir.

2 Kıbrıslı Rumların %75'i, Kıbrıslı Türklerin de %55'i Kıbrıs sorununun 'karşılıklı kabul edilebilir bir uzlaşma' temelinde çözülmesi gerektiğini düşünmektedir. Bkz. Kıbrıs 2015, 'Geleceğe Yönelik Araştırmalar: Kıbrıs Kamuoyunun Derinlemesine Analizi', Aralık 2009, s. 5-6. http://cyprus2015.org/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=1%3Apublic-opinion-poll&Itemid=34&lang=tr

3 259 milyon avroluk mali yardımın sadece 110 milyon avroluk kısmı harcanmıştır. Bu miktar %40'a karşılık gelmektedir. Bkz. (Eski Avrupa Komisyonu Kıbrıs Türk Toplumu Çalışma Kolu Başkanı) Andrew Rasbash: "AB verdiği sözleri tuttu", Kıbrıs Ekonomi, 14 Ekim 2010. <http://www.abhaber.com/haber.php?id=32045>

Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye İlişkileri

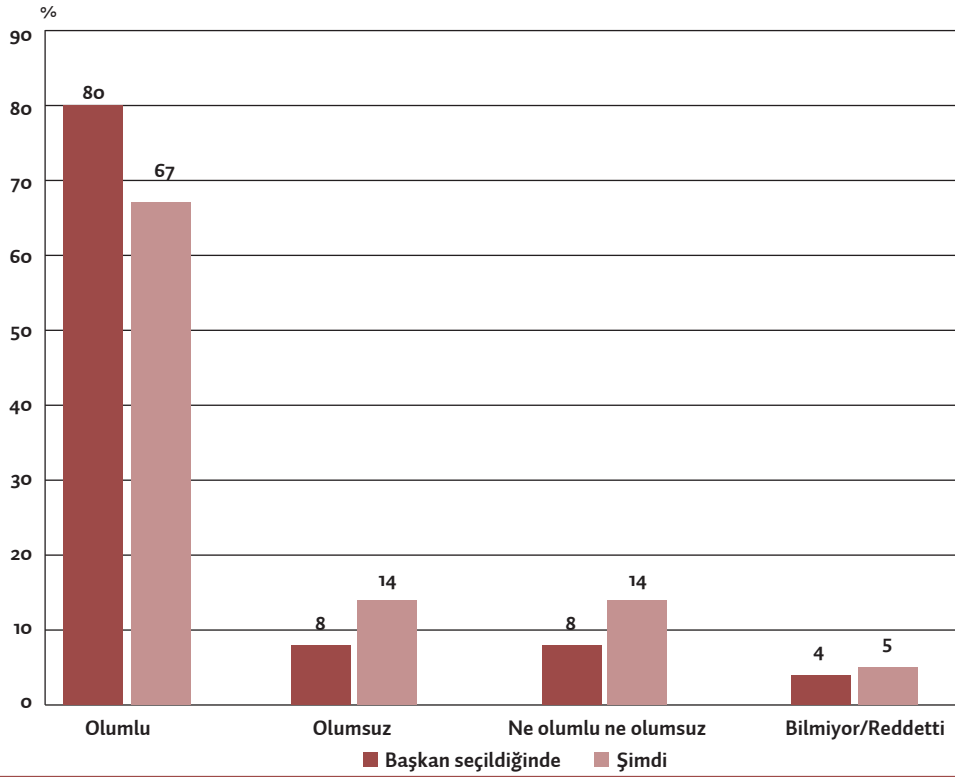
ABD Türkiye'ye ne derece dostça yaklaşıyor?

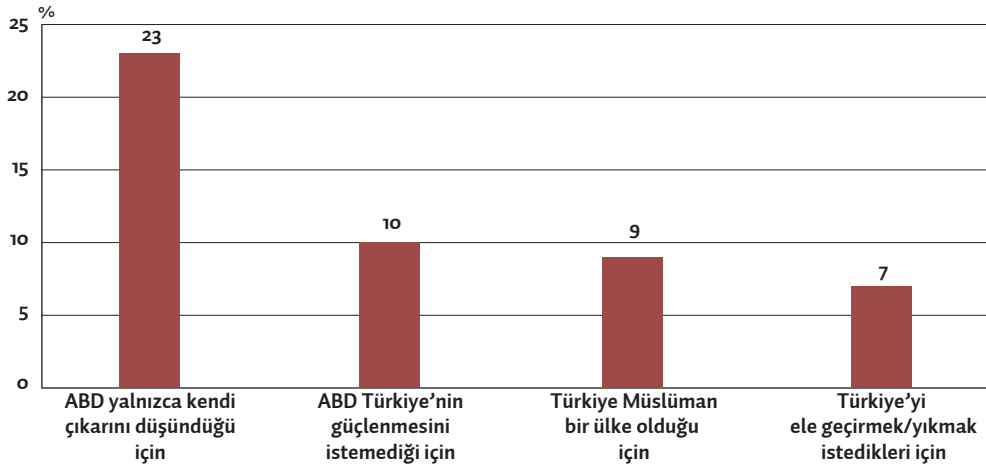
Araştırmaya göre Türkiye'de %52'lik bir kesim ABD'nin Türkiye'ye dostça yaklaşmadığını düşünmekte, %27 ise dostça yaklaştığı yönünde görüş belirtmektedir. Katılımcıların %33'ünün İsrail'in ardından ABD'yi Türkiye'ye en düşmanca davranan ikinci ülke olarak gördüğü göz önüne alındığında, bu sonuç Türkiye'de çoğunluğun ABD'nin Türkiye'ye yaklaşımını olumsuz bulduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bölgesel dağılıma bakıldığında çoğunluğun ABD'nin Türkiye'ye yaklaşımını dostça bulduğu tek bölge %41 ile Güneydoğu Anadolu'dur; burada ABD'nin dostça yaklaşmadığını düşünenlerin oranı %39'dur.

Ancak Barack Obama'nın başkanlığı konusunda görüşler sorulduğunda seçilmiş olmasına verilen destek %80 gibi oldukça yüksek bir oranda çıkmakta, Aralık 2010 itibarıyla performansı sorulduğunda ise %13'lük bir gerilemeyle %67'lik bir desteğin var olduğu görülmektedir. Bundan hareketle, Obama yönetiminin Türkiye'de beklentileri tam olarak karşılamadığı, fakat yine de olumlu bulunduğu söylenebilir.

Barack Obama'nın başkanlığını nasıl değerlendirirsiniz?

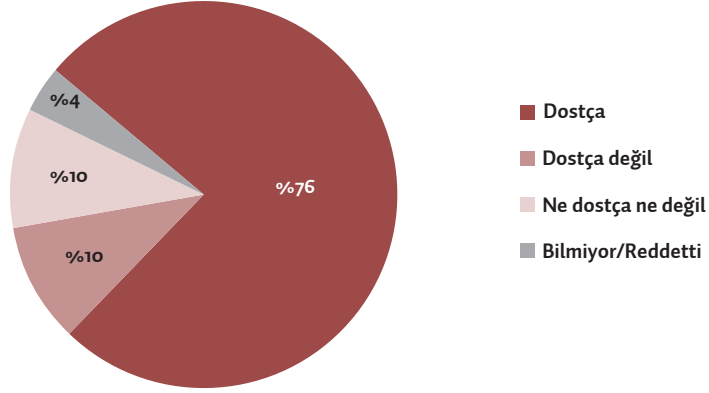
ABD Türkiye'ye neden dostça yaklaşmıyor?

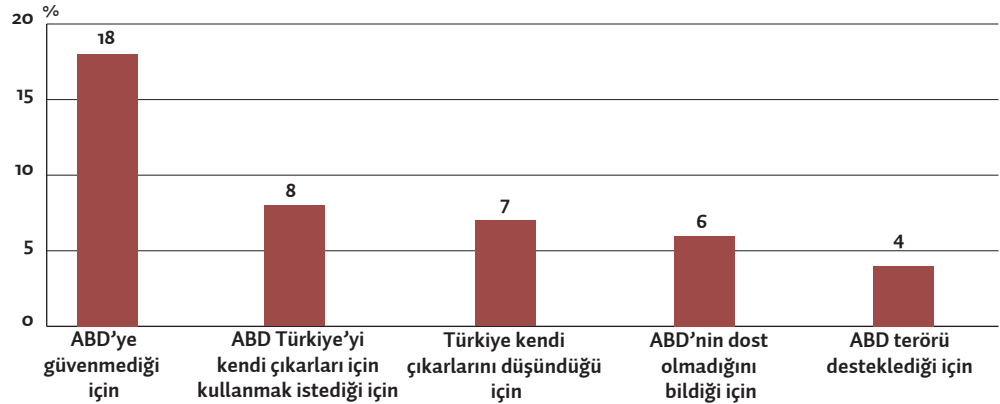
ABD'nin Türkiye'ye dostça yaklaşmadığını düşünenlerin %23'ü ana sebep olarak ABD'nin yalnızca kendi çıkarlarını düşündüğünü belirtmektedir. ABD'nin Türkiye'nin güçlenmesini istememesi, Türkiye'yi ele geçirmek/yıkmak istemesi, bu ülkeye olumsuz bakanların dile getirdiği diğer önemli nedenlerdir. Türkiye'nin Müslüman kimliği, toplam %40'ı bulan diğer üç nedenin yanında sadece

%9'luk bir oranda dile getirilmiştir. Bu sonuçla, Türkiye'de ABD'nin Türkiye'nin Müslüman olması gibi değişmesi imkânsız değerler yüzünden değil, sadece kendi çıkarları dolayısıyla dostça yaklaşmadığı yönünde bir algı olduğu söylenebilir.

Türkiye ABD'ye ne derece dostça yaklaşıyor?

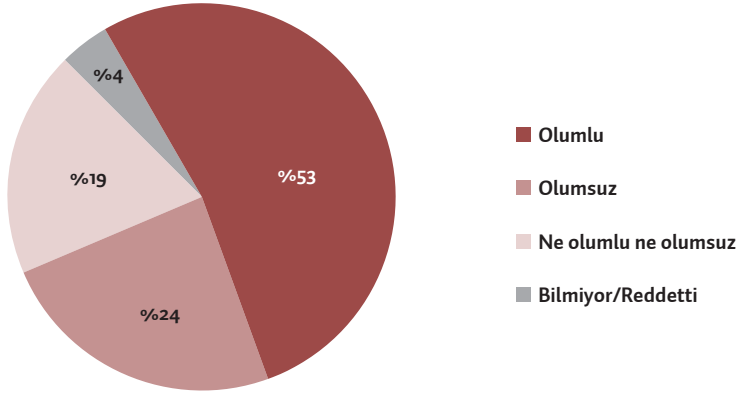

Türkiye ABD'ye neden dostça yaklaşmıyor?

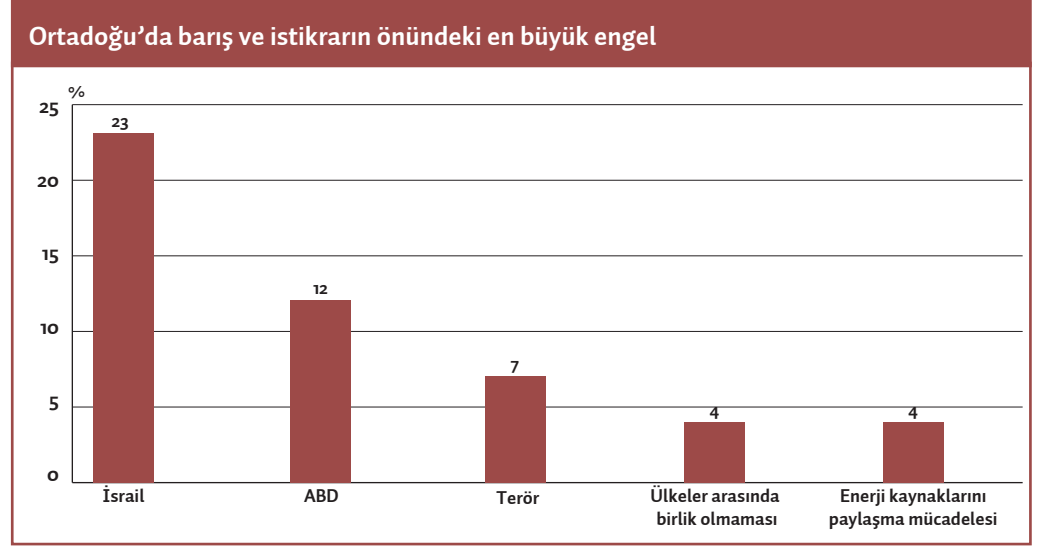
Öte yandan %76 gibi yüksek bir çoğunluk, Türkiye'nin ABD'ye dostça yaklaştığı kanaatindedir. Sadece %10'luk küçük bir kısım Türkiye'nin ABD'ye dostça yaklaşmadığını düşünmekte ve buna da katılımcıların %18'i Türkiye'nin ABD'ye güvenmemesini gerekçe göstermektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak iki ülke ilişkilerinde Türkiye'nin daha dostça davranan taraf olduğu düşünülmektedir. 'ABD terörü desteklediği için Türkiye bu ülkeye dost değil' diyenlerin oranı ise sadece %4'tür.

ABD-Türkiye ilişkilerinin geleceği

ABD-Türkiye ilişkilerinin geleceği %53 oranında olumlu olarak algılanmakta; %24'lük bir kesim ise geleceği olumsuz olarak görmektedir. Özellikle son aylarda İsrail ile Türkiye arasında yaşanan krize ve İran konusunda yaşanan anlaşmazlığa rağmen çoğunluğun ilişkilerin geleceğini olumlu görmesi önemli bir bulgu olarak ortaya çıkmaktadır.

Ortadoğu ve Türkiye İlişkileri

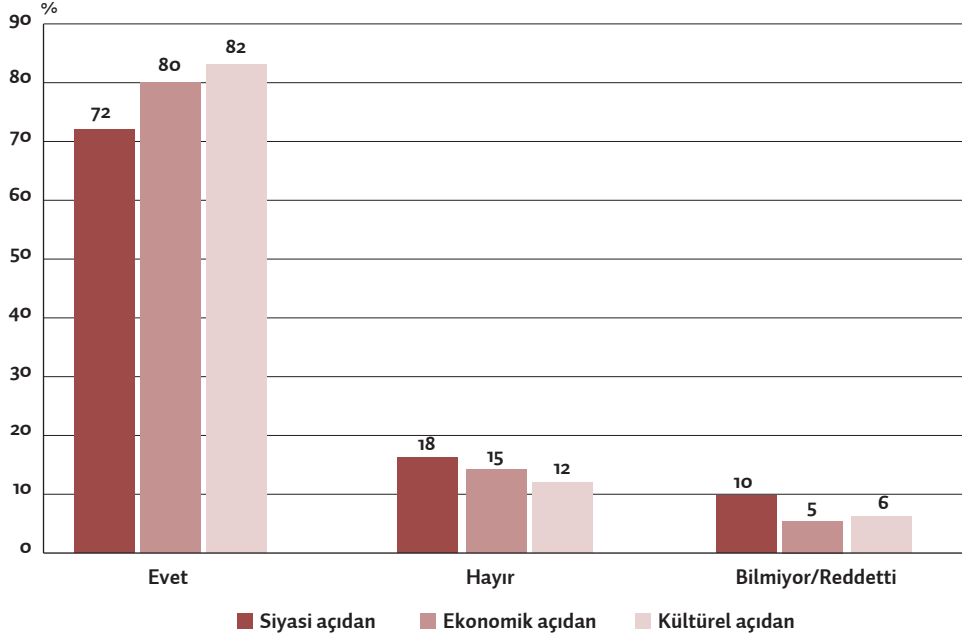

Ortadoğu'da barış ve istikrarın önündeki en büyük engel sorulduğunda İsrail %23 ile ilk sırayı almaktadır. İsrail'i %12 ile ABD takip etmektedir. Bu sonucun Ortadoğu bölgesinde genel olarak paylaşılan eğilim ile örtüştüğü TESEV Dış Politika Programı'nın *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010* araştırmasına⁴ dayanarak söylenebilir. Bu araştırma sonuçlarına göre Ortadoğu'da en büyük tehdit kaynağı İsrail (%40), ikinci en büyük tehdit ise ABD (%26) olarak dile getirilmişti. Aynı araştırmada İran'ı bölgeye tehdit olarak görme oranı %9 iken, Türkiye'de İran, Ortadoğu'da barış ve istikrarın önünde bir engel olarak görülmemektedir.

Bu soru çerçevesinde teröre atfedilen önem %7 olmuştur. Bu oran ile terör cevabı, İsrail ve ABD'den sonra bölgenin barış ve istikrarını tehdit eden en büyük unsur olarak göze çarpmaktadır. Bunlara ek olarak %4 oranında ülkeler arasında birlik olmaması ve enerji kaynaklarını paylaşma mücadelesi verilen diğer cevaplar arasındadır.

4 Mensur Akgün, Sabiha Senyücel Gündoğar, Jonathan Levack, Gökçe Perçinoğlu, *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010*, İstanbul: TESEV Yayınları, 2010.

Türkiye Ortadoğu için model olabilir mi?

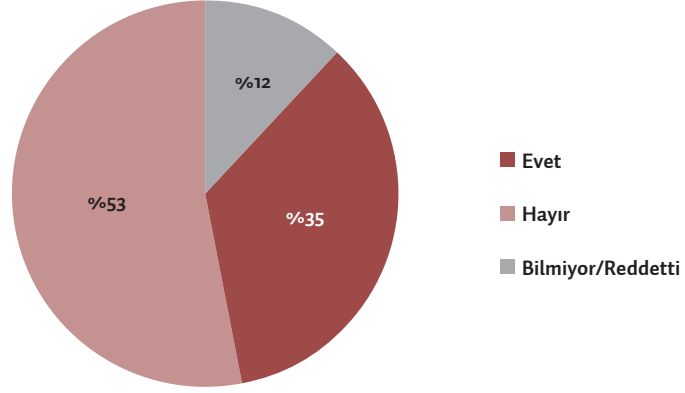
Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleri için model olup olamayacağı tartışmalarına Türkiye tarafından bakıldığında bu fikrin kabul gördüğünü söylenebilir. *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010* çalışmasının sonuçlarına göre katılımcıların %66'sı Türkiye'yi Ortadoğu ülkeleri için bir model olarak gördüklerini belirtmişlerdi. Aynı soru Türkiye'de sorulduğunda destek siyasi açıdan %72, ekonomik açıdan %80, kültürel açıdan %82'dir.

Türkiye'nin siyasi açıdan model olabileceğini söyleyenler, %16 ile Türkiye'nin demokratik bir rejime sahip olmasını ve siyasi iradesini ortaya çıkarmıştır. Türkiye'yi ekonomik ve kültürel açıdan bir model olarak gösterenler ise ülkenin ekonomik gücüne (%30) ve kültürel geçmişine (%35) vurgu yapmışlardır.

Bu sonuçlar Ortadoğu araştırmasının sonuçları ile karşılaştırıldığında, bölgede Türkiye'nin Müslüman kimliğine daha çok referans verildiği⁵, Türkiye'deki algının ise daha çok demokrasi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye'nin Müslüman kimliği nedeni ile model olabileceğini söyleyenlerin oranı %5 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

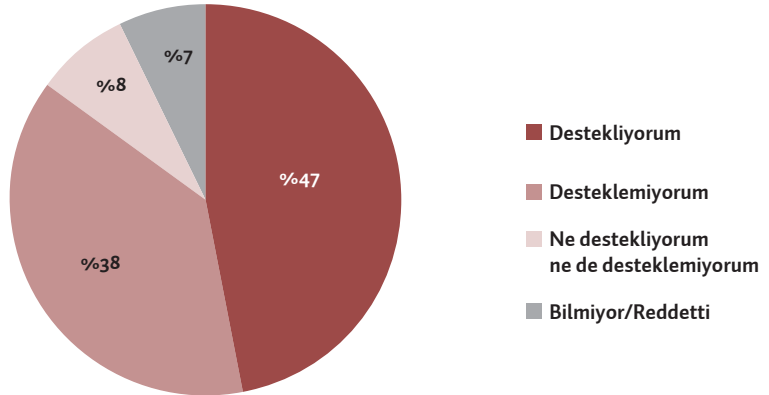
5 *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010* araştırmasında katılımcıların %15'i Türkiye'yi Müslüman kimliğinden ötürü, %12'si ekonomisinden ötürü, %11'i demokratik bir rejime sahip olmasından ötürü, %10'u ise Filistinlilerin ve Müslümanların hakkını korumasından ötürü bir model olarak gördüklerini belirtmişlerdi.

İran Ortadoğu için bir tehdit midir?

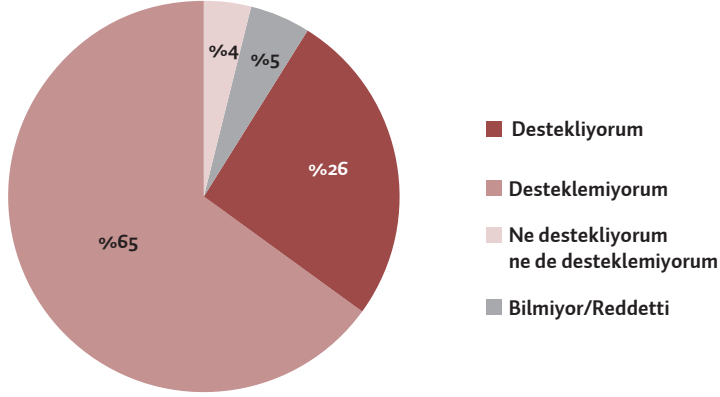
Ortadoğu’da barış ve istikrarın önündeki en büyük engel sorulduğunda, İran istatistiksel anlamda önemli bir cevap olarak verilmemiştir. Soru doğrudan İran’ın bölge için bir tehdit olup olmadığı şeklinde sorulduğunda ise %35 oranında ‘evet’ cevabı verilmiştir. Yine de %53, İran’ı Ortadoğu için bir tehdit olarak görmemektedir. Cevaplar bölgeler bazında incelendiğinde %40 ile Karadeniz, %38 ile Orta Anadolu ve %36 ile Akdeniz, İran’ı Ortadoğu için bir tehdit olarak görmektedir. İran’ı en az tehdit olarak gören bölgeler ise %25 ile Doğu Anadolu ve %26 ile Güneydoğu Anadolu’dur.

İran’ın barışçıl nükleer enerji programı olmasına verilen destek

İran’ın barışçıl bir nükleer enerji programına sahip olması %47 oranında desteklenmekte, %38’lik bir kesim tarafından ise desteklenmemektedir. Bölgesel olarak bakıldığında %49 ile en fazla karşı çıkan Marmara Bölgesi’dir. Daha sonra %37 ile Güneydoğu Anadolu ve %35 oranını paylaşan Doğu Anadolu ve Ege bölgeleri gelmektedir. İran’ın barışçıl nükleer enerjiye sahip olmasına verilen en büyük destek ise %55 oranını paylaşan Akdeniz ve Orta Anadolu bölgeleri ile %51 oranında destek veren Karadeniz Bölgesi’ne aittir.

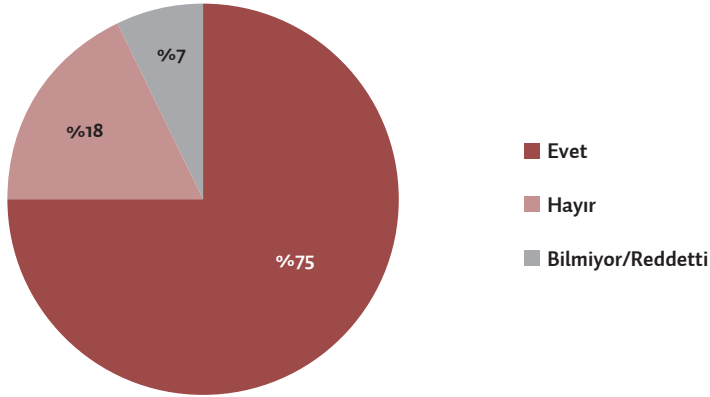
İran'ın nükleer silah geliştirmesine verilen destek

Soru İran'ın nükleer silah geliştirmesinin desteklenip desteklenmediği şeklinde sorulduğunda destek oranı Türkiye genelinde %26'ya düşmektedir. Bölge ülkeleri ile karşılaştırmalı olarak bakıldığında Türkiye'de İran'ın nükleer silah geliştirmesine verilen desteğin bölge halkından gelen desteğe oranla düşük olduğu görülmektedir.⁶

Bölgesel dağılıma bakıldığında İran'ın nükleer silah geliştirmesine %35 ile en çok destek veren bölge Orta Anadolu'dur; en çok karşı çıkan ise %70 oranıyla Marmara'dır. İran'a komşu Doğu Anadolu Bölgesi'nde destek oranı %29, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise bu oran %31'dir.

Türkiye, Filistin-İsrail sorununun çözümünde rol oynamalı mıdır?

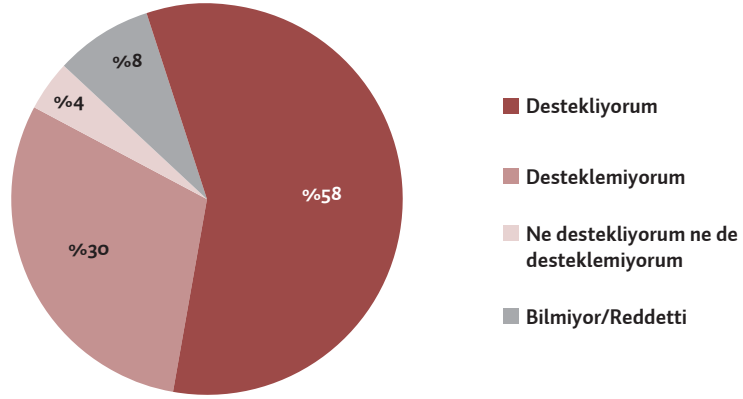
⁶ Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010 araştırmasında İran hariç tutulduğunda bölge halkının %39'u, İran dâhil edildiğinde ise %40'ı İran'ın nükleer silah geliştirmesine destek vermişti. Araştırmada, 'İran'ın nükleer silah geliştirmesini neden destekliyorsunuz?' sorusuna, %19'la en çok 'diğer devletler sahip olduğu için', ikinci olarak da %17'le 'İran'ın kendi güvenliğini sağlaması için' cevapları verilmişti.

Türkiye'nin Filistin-İsrail sorununda arabulucu rolü oynaması %75 oranında desteklenmektedir. Bu cevap Türkiye'nin son yıllarda Ortadoğu siyasetinde kazandığı görünürlüğün ülke halkı tarafından da onaylandığı şeklinde yorumlanabilir. Türkiye'nin arabulucu rolüne destek vermeyenlerin oranı yalnızca %7 olmuştur.

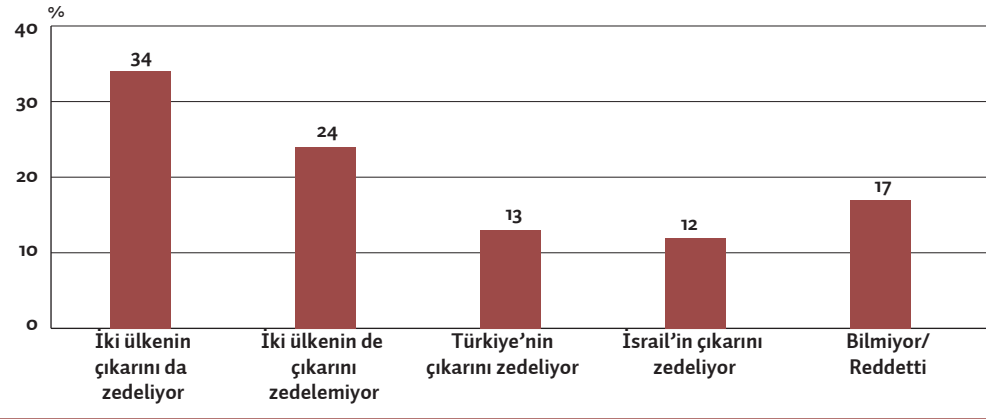
Türkiye'de verilen bu desteğin Ortadoğu'da da kabul gördüğünü söylemek mümkündür. *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010* araştırmasına göre %78'lik bir çoğunluk 'Türkiye bölgede daha büyük rol oynamalıdır' ve 'Türkiye, Filistin-İsrail sorununda arabuluculuk yapmalıdır' yargılarına katıldıklarını belirtmişti.

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin çatışma çözümü politikasının bir uzantısı olan uluslararası barış güçlerinde yer alması desteklenmektedir; Türkiye'nin Lübnan'a barış gücü göndermesi %58 oranında olumlu bulunmaktadır.

Lübnan'a barış gücü göndermeye verilen destek

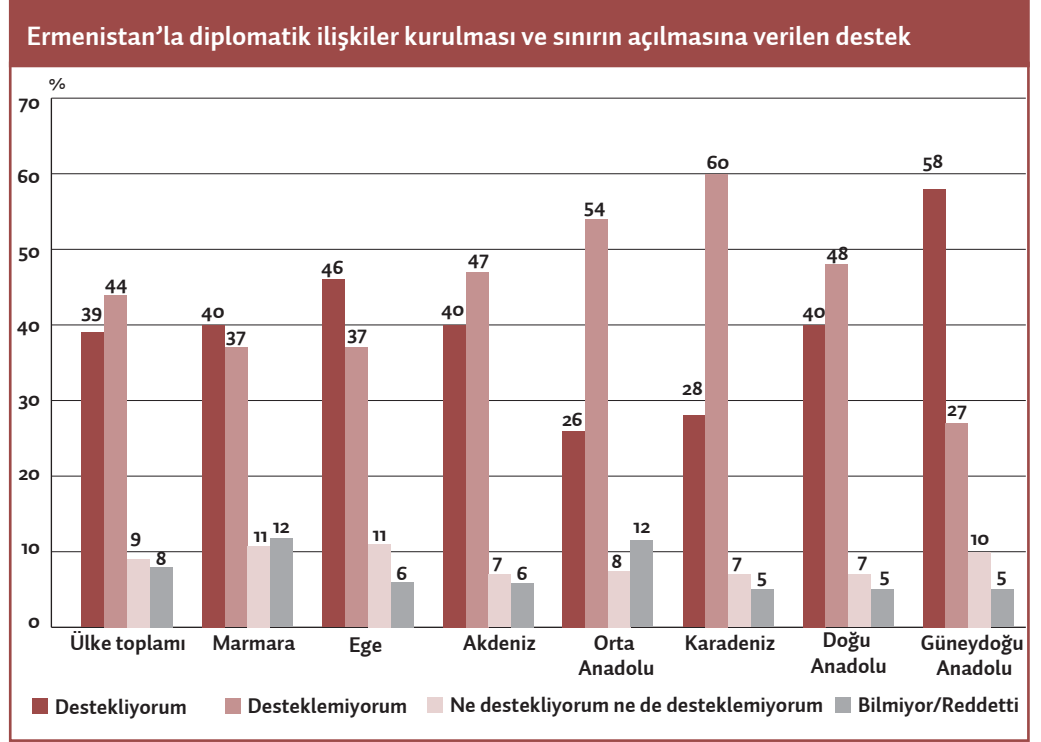

Şu anki İsrail-Türkiye ilişkileri algısı

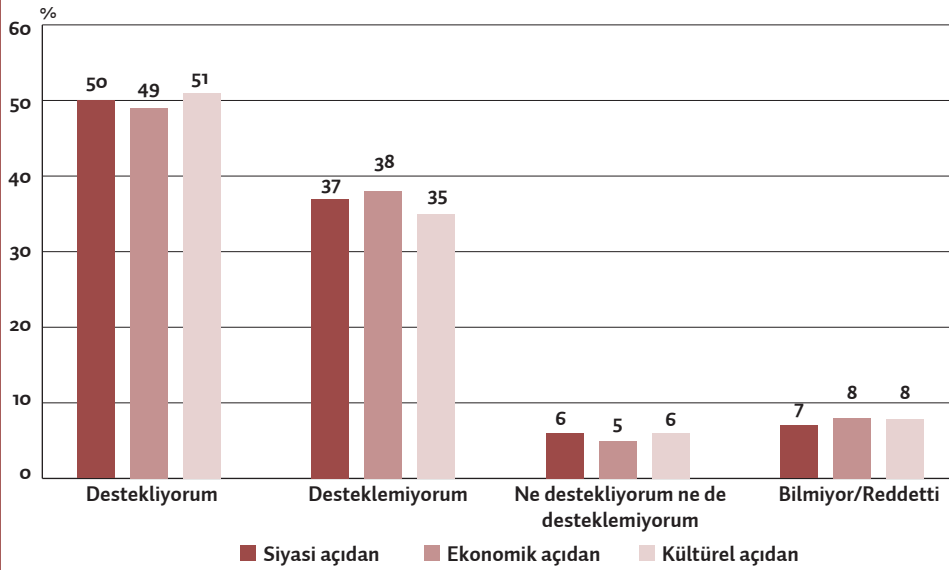
Geçtiğimiz yıllarda bir dizi gerginliğe sahne olan İsrail-Türkiye ilişkileri, 31 Mayıs 2010'da yaşanan Mavi Marmara olayı ile birlikte bir kriz haline dönüşmüştür. Raporun daha önceki bölümlerinde belirtildiği gibi İsrail, Türkiye'ye düşmanca yaklaşan ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır. Ancak geline son nokta üzerine görüşleri sorulduğunda katılımcıların %34'ü bu durumun her iki ülke çıkarına da zarar verdiğini belirtmişlerdir. Yalnızca Türkiye'nin ve yalnızca İsrail'in çıkarlarının zedelendiğini düşünenlerin oranı sırasıyla %13 ve %12'dir. Bu soruya verilen cevaplardan yola çıkarak, Türkiye'de İsrail ile olan ilişkilerin 'bir ülkenin çıkarının diğerinin kaybı olduğu anlayışına' (zero-sum) oturmadığı sonucu çıkartılabilir.

Kafkasya-Orta Asya ve Türkiye İlişkileri

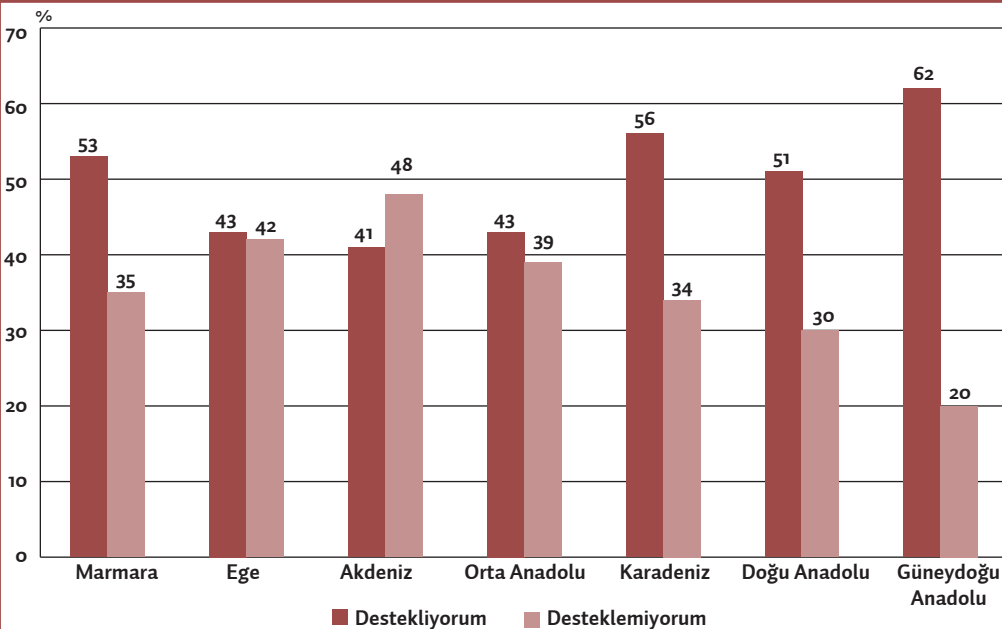
Türkiye genelinde %39'luk bir kesim Ermenistan ile diplomatik ilişkiler kurulması ve sınırın açılmasını desteklerken, %44'lük bir kesim buna destek vermemektedir. Bölgesel dağılıma bakıldığında, Marmara, Ege ve Güneydoğu Anadolu'da destek verenler daha fazla iken; Akdeniz, Orta Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu'da süreci desteklemeyenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Özellikle Orta Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde süreç en az oranda destek görmektedir; Orta Anadolu'da %54'lük bir kesim Ermenistan ile diplomatik ilişkiler kurulması ve sınırın açılmasına karşı çıkarken, Karadeniz Bölgesi'nde bu oran %60'a çıkmaktadır. Öte yandan Güneydoğu Anadolu, %58'lik bir oran ile sürece en çok destek veren bölgedir. Ermenistan ile kara sınırına sahip bölge olan Doğu Anadolu'da ise %48'lik bir kesim süreci desteklememektedir.

Ermenistan-Türkiye yakınlaşmasına verilen destek

Ermenistan ve Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve kültürel açılardan yakınlaşmasına verilen desteğe bakıldığında her üç sürecin de birbirine yakın oranlarla desteklendiği görölmektedir. Türkiye genelinde siyasi yakınlaşma %50, ekonomik yakınlaşma %49 ve kültürel yakınlaşma %51 oranında desteklenmektedir. Soru Ermenistan ile diplomatik ilişkiler kurulması ve sınırın açılması şeklinde sorulduğunda destek oranı daha az, Ermenistan ile siyasi, ekonomik ve kültürel yakınlaşmanın desteklenip desteklenmediği şeklinde sorulduğunda ise daha fazla çıkmaktadır.

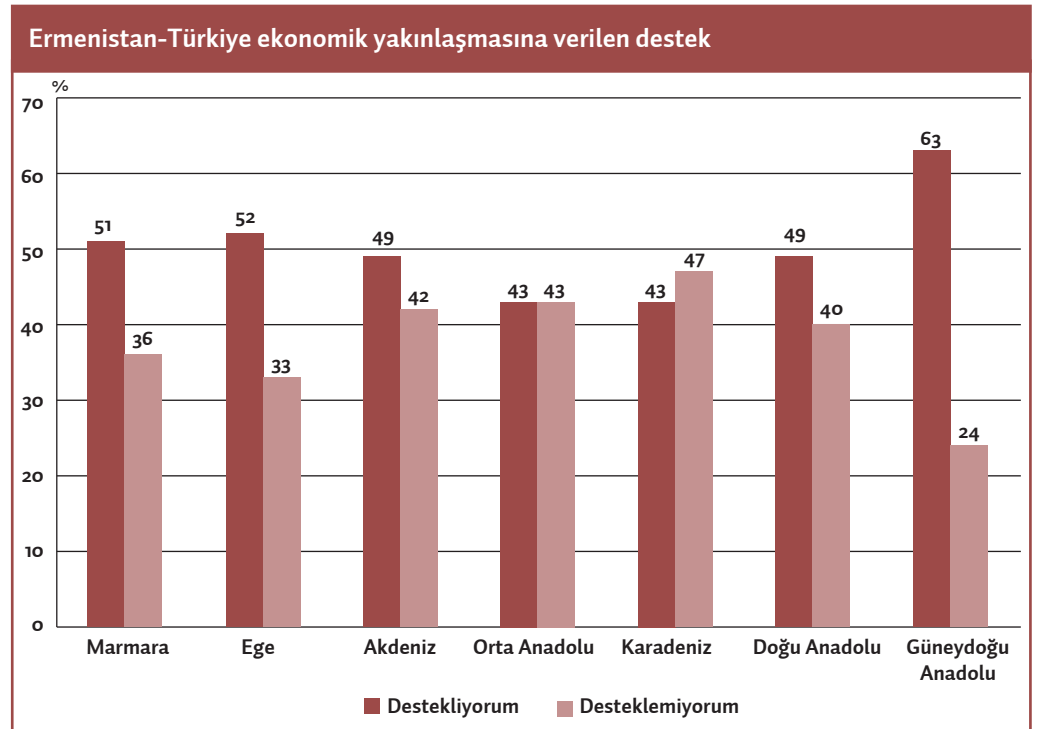
Ermenistan-Türkiye siyasi yakınlaşmasına verilen destek

Bölgesel olarak bakıldığında siyasi yaklaşmanın en çok Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz’de, sırasıyla %62 ve %56 oranlarında desteklendiği görülmektedir. Ermenistan ile diplomatik ilişkiler kurulması ve sınırın açılmasına %60 oranında karşı çıkan Karadeniz Bölgesi’nin siyasi yaklaşmayı desteklemesi ilginç bir sonuç olarak ön plana çıkmaktadır. Yine diplomatik ilişki kurulması ve sınırın açılmasına karşı olan Doğu Anadolu Bölgesi’nin %30’a karşı %51’lik bir oranla siyasi yaklaşmayı desteklemesi de dikkate değer bir sonuçtur.

Siyasi yaklaşmaya verilen cevaplardan çıkan bir diğer önemli bulgu ise sadece Akdeniz Bölgesi’nde sürece karşı çıkanların destek verenlerden fazla oluşudur. Akdeniz Bölgesi’nin %48’i siyasi yaklaşmaya karşı çıkarken, %41’i süreci desteklemektedir. Diğer altı bölgede destek verenler karşı çıkanlardan daha fazladır.

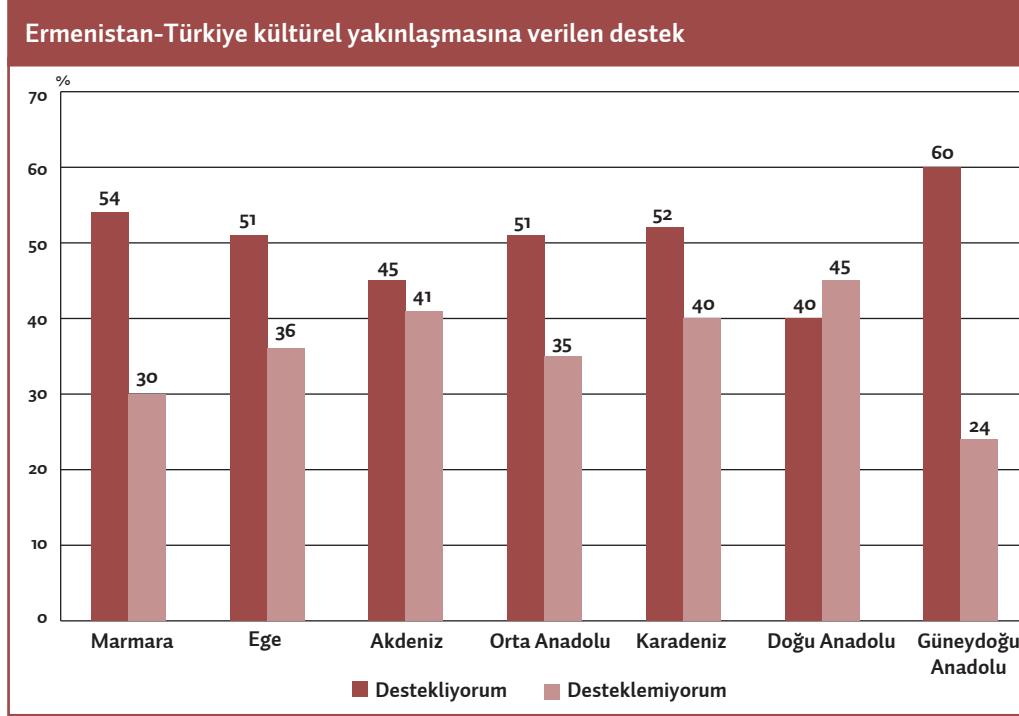
Siyasi yaklaşmaya destek verenlerin %39’u, bunun sebebi olarak iki ülke arasındaki anlaşmazlığın çözülmesi cevabını ön plana çıkarmaktadır. İkinci sırada ise %11 ile ‘iki ülkenin komşu olması’ cevabı gelmektedir. Diğer yandan, sürece karşı olanlar %13 ile Ermenilerin Türklere düşman olduklarını, %11 ile Ermenilerin Türklere geçmişte ihanet ettiklerini ve %9 ile soykırım iddialarını dile getirmektedirler. Ermenistan ile siyasi yaklaşmaya Azerbaycan yüzünden karşı olanların oranının sadece %5 olması ilgi çekici bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Ekonomik yaklaşmaya verilen desteğe bakıldığında, Güneydoğu Anadolu %63, Ege %52, Marmara %51, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgeleri %49’luk bir oranla sürece destek vermektedir. Karadeniz ise %47’lik bir oranla karşı çıkmakta, Orta Anadolu’da ise süreci destekleyenler ve karşı çıkanlar %43’lük oranlarla eşit durumdadır. Ekonomik yaklaşmayı destekleyen katılımcıların %39’u bu durumun Türkiye ekonomisi için faydalı olacağını belirtmektedirler. Bu cevabı siyasi

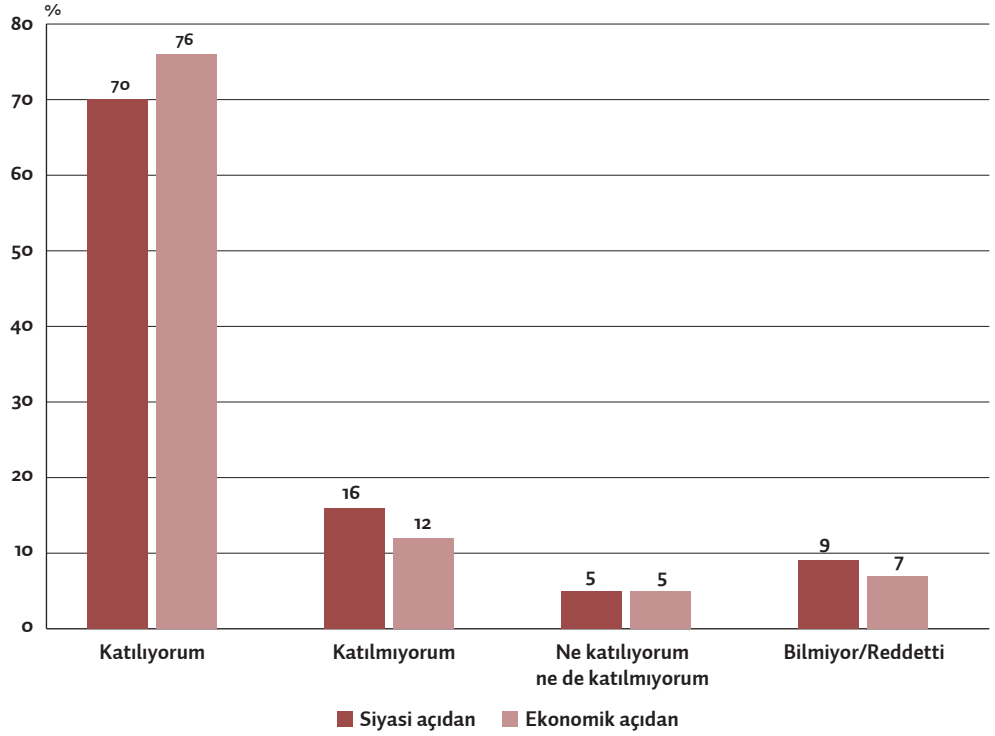
yakınlaşmayı destekleyenlerin de vurguladıkları iki sebep izlemektedir; katılımcıların %17'si iki ülke arasındaki anlaşmazlığın çözülmesi cevabına vurgu yaparken, %14'lük bir kesim iki ülkenin komşu olmasını ekonomik yakınlaşmaya verdikleri desteğin sebebi olarak göstermektedirler.

Ekonomik yakınlaşmaya karşı çıkan katılımcılar ise %21 ile siyasi yakınlaşmaya da karşı çıkanların altını çizdiği Ermenilerin Türklere düşman oldukları cevabını ön plana çıkarmaktadır. Bu cevabı %13'lük bir oranla Ermenistan'ın küçük bir ülke olması ve ekonomik yaklaşmanın Türkiye'ye bir fayda sağlamayacağı tespiti ile %8'lik oranla Azerbaycan ile ilişkiler izlemektedir.

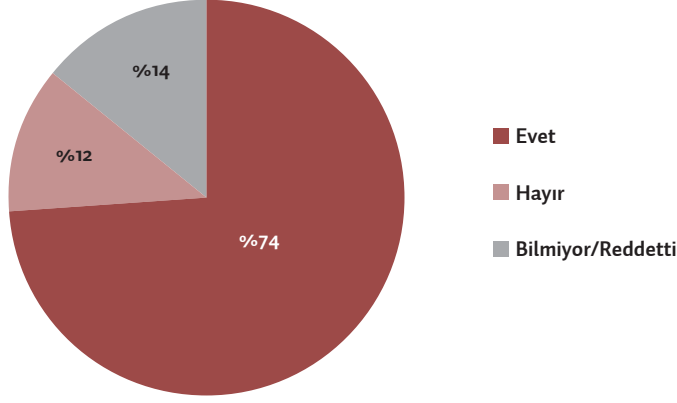
Son olarak kültürel yakınlaşmaya verilen cevaplara baktığımızda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin yine %60 gibi yüksek bir oranla bu sürece de en çok destek veren bölge olduğu görülmektedir. Doğu Anadolu ve Akdeniz, sırasıyla %45 ve %41 ile kültürel yakınlaşmaya çoğunluğun karşı çıktığı bölgeler olarak gözükmektedirler. Kültürel yaklaşmayı destekleyenler en çok %15 ile iki ülke arasındaki anlaşmazlığın çözülmesi ve %14 ile Türkiye ve Ermenistan'da yaşayanların ortak bir geçmişi paylaştıklarını vurgularken; karşı çıkanlar ise %16'lık oranlarla kültürel farklılıklar ve Ermenilerin Türklere düşman oldukları gerekçelerini dile getirmektedirler.

Rusya ile olan siyasi ve ekonomik işbirliği artmalı mı?

Rusya ve Türkiye arasındaki ekonomik işbirliğinin artması %76 oranında desteklenmekte, sadece %12'lik bir kesim aksi yönde görüş belirtmektedir. İki ülke arasındaki siyasi işbirliğinin artması da yine %70 gibi yüksek bir oranda destek görmekte, siyasi yakınlaşmaya olumsuz bakanların oranı sadece %16'da kalmaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak, Rusya ve Türkiye arasında son yıllarda yaşanan siyasi ve ekonomik yakınlaşmanın Türkiye'de yüksek bir oranla desteklendiği söylenebilir.

Türkiye Kafkasya ve Orta Asya’da etkin rol oynayabilir mi?

Araştırma, %74'lük bir oranda Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Asya'da etkin rol oynamasının desteklendiğini göstermektedir. Bu %74'lük orandan yola çıkarak, Türkiye'nin son dönemlerde 2008 Gürcistan-Rusya Savaşı gibi bölgedeki gelişmelere kayıtsız kalmamasının ve Bakü-Tiflis-Ceyhan ya da Nabucco gibi büyük enerji projelerinde aktif rol oynamasının desteklendiği söylenebilir. Bölgesel dağılıma bakıldığında tüm bölgelerde %70 ve üzerinde bir destek olduğu görülmektedir. Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Asya'da etkin rol oynayabileceği Doğu Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde sırasıyla %79, %79 ve %77 oranında desteklenmektedir.

Sonsöz

Bu bölüm araştırmanın değil, araştırma için hazırladığımız sunuşun bir son sözü niteliğinde. Biz Türkiye'nin dış politika algısı üstüne daha çok söz söyleneceğini, araştırmanın karar vericilere ışık tutacağını, Türkiye'nin dış politikası hakkında üretilen pek çok iddiayı da sarsacağını düşünüyoruz.

Umarız sizler de bizim gibi araştırmanın pek çok bulgusunun kayda değer nitelikte olduğu görüşünü paylaşırsınız. Bize göre Türkiye'de ABD ile ilişkilerin geleceği konusunda olumlu görüş belirtilmesi ve AB üyeliğinin hâlâ arzu edilmesi, Türkiye'nin ekseninin kaydığı, Batı'dan uzaklaştığı yönündeki iddiaları en azından toplumsal düzeyde yalanlar nitelikte.

Ortaya çıkan sonuçlar Türkiye'nin toplum olarak "Batı" diye adlandırılan kavramdan duygusal olarak uzaklaşmadığına işaret ediyor. Türkiye'de insanlar %69 gibi yüksek bir oranda AB üyesi olmak, ABD ve hatta İsrail ile ilişkilerin geliştiğini görmek istiyor.

Yanlış anlaşılmaya yol açmamak için bu araştırmanın resmî Türkiye'nin ya da AKP'nin dış politika-sının eğilimini değil, Türkiye insanının eğilim ve beklentilerini gösterdiğini vurgulamamız gerek. Yine de bir çıkarsama yapacak olursak ikisinin birbirinden uzak durmadığını verilere ve hükümet pratiğine bakarak söyleyebiliriz.

Öte yandan bu araştırma, belli bir zamanda çekilmiş bir toplumsal fotoğrafın sonuçlarını içeriyor. Sorduğumuz sorularla genel resmi,yani yüzeyi görmeye çalıştık. Bu resmin arka planını anlamak için üstünde daha çok düşünmemiz gerekiyor.

Biz, bu araştırmayı tekrarlamak ve Türkiye'nin dış politikaya ilişkin toplumsal nabzını tutmak istiyoruz. KA Araştırma ile şimdiden bu yıl için mutabakata vardık. Araştırmanın üstünde düşün-menin yansıması olan analiz serileri ise çok yakında gelecek ve eminiz ki TESEV dışında yapılan çalışmalarla da zenginleşecektir.

Metodoloji

Türkiye’de Dış Politika Algısı araştırması, KA Araştırma Şirketi tarafından Bilgisayar Destekli Telefon Görüşmeleri (CATI) yöntemiyle şirketin İstanbul’daki arama merkezinde gerçekleştirilmiştir. Anket, NUTS - I yöntemiyle⁷ belirlenen Türkiye’nin 12 bölgesi ve 81 ilinde rastgele örnekleme metoduyla seçilen 18 yaş üstü 1,000 katılımcı ile yapılmış, sonuçlar veri analizi esnasında Türkiye’nin 7 idari bölgesine dağıtılmıştır.

Projenin saha çalışması 6-14 Aralık 2010 tarihinde, kalite kontrolü 7-17 Aralık 2010 tarihinde, veri analizi ise 17 Aralık 2010-26 Ocak 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 54 içeriksel, 12 demografik ve 20 de kalite kontrol sorusundan oluşmuştur. CATI saha çalışması anadili Türkçe olan 32 eğitilmiş mülakatçı tarafından gerçekleştirilmiştir. Başarılı bir mülakat 12 ile 57 dakika arasında değişiklik göstererek ortalama 23.3 dakikada yapılmıştır. Görüşme yapılan hanelerin telefon numaraları rastgele numaralar üretilerek (son 4 rakam) seçilmiş, katılımcı ise ‘tamsayım’ (full enumeration) yöntemiyle⁸ belirlenmiştir.

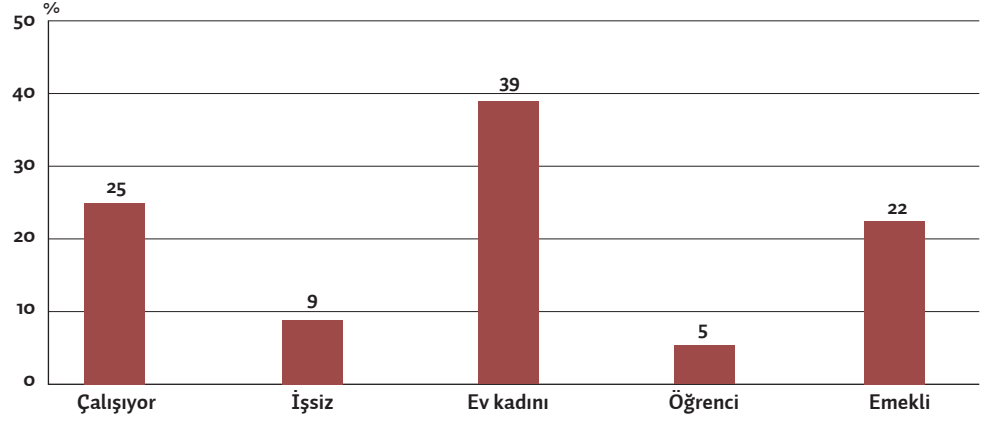
Saha çalışması esnasında kurulan 1,906 başarılı bağlantının 906’sında anket sorularının cevaplanması çeşitli nedenlerle reddedilmiş, bu da cevaplama oranını (response rate) %52 olarak vermiştir. Araştırma, %95 güven aralığında +/- %2.54 istatistiksel hata payına sahiptir.

7 İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) (Nomenclature of Units for Territorial Statistics - NUTS), bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik olarak bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması ve Avrupa Birliği (AB) ile karşılaştırılabilir veriler üretilmesi amacıyla AB bölgesel sınıflandırması kriterlerine göre tanımlanmıştır. Üç düzeyden oluşmaktadır. İlk aşamada idari yapıya uygun olarak 81 adet il 3. düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. (NUTS - III) Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer iller belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması ile 26 adet 2. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. (NUTS - II) Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 adet 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. (NUTS - I) <http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=164>

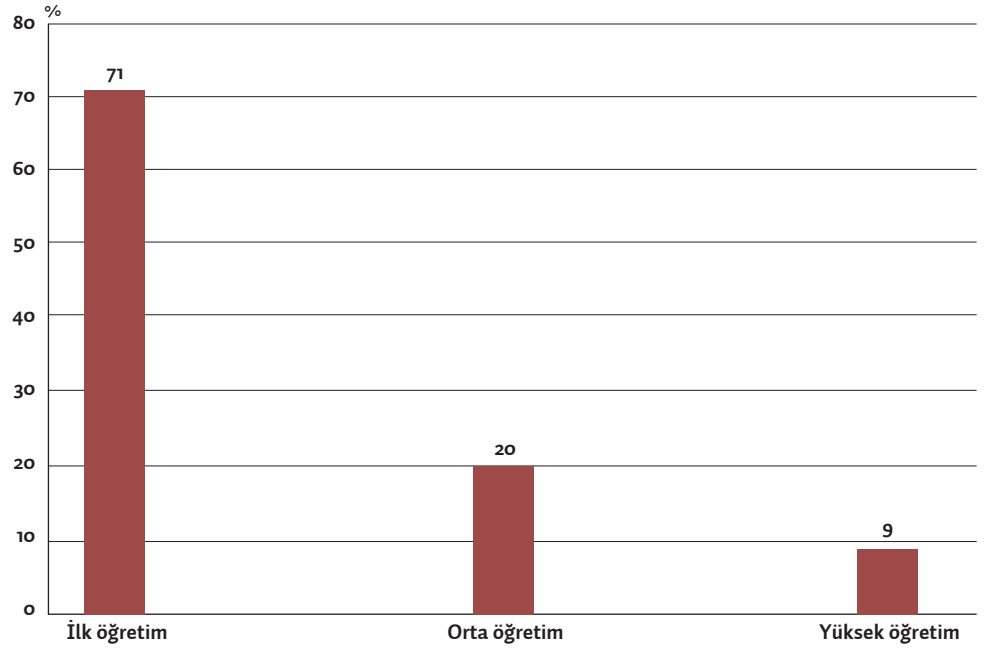
8 ‘Tamsayım’ yönteminde telefonu açan kişi hanesindeki 18 yaş üzeri kişileri belirtmektedir. Katılımcının verdiği sırayla CATI sistemine işlenen isimleri sistem birden başlayarak numaralandırmaktadır. CATI sistemi rastgele bir sayı belirleyip (örneğin 2), bu numara ile eşleşen kişiyle (telefonu açan kişinin ikinci sırada saydığı isim) mülakat yapmaktadır.

Demografik Veriler

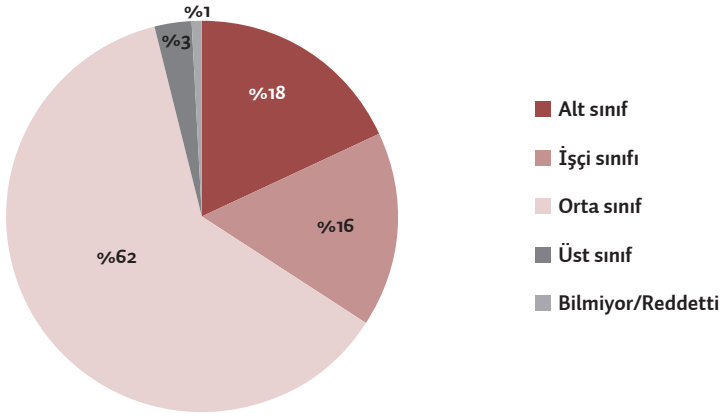
Çalışma durumları

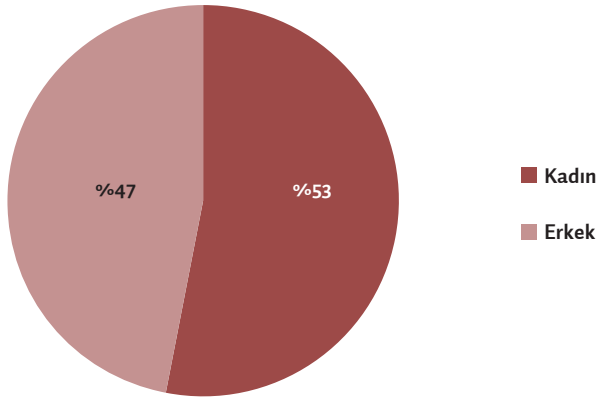
Eğitim durumları

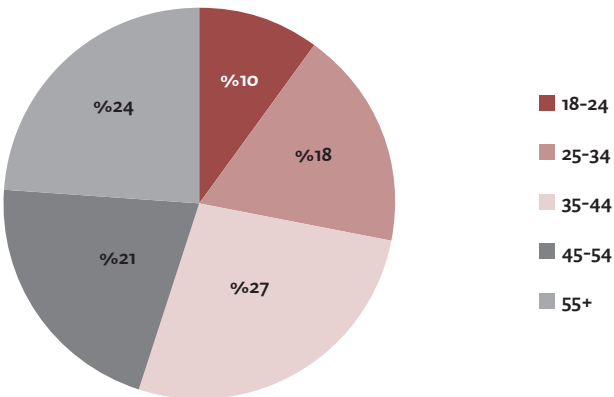
Sosyal sınıfları (kendi beyanlarıyla)

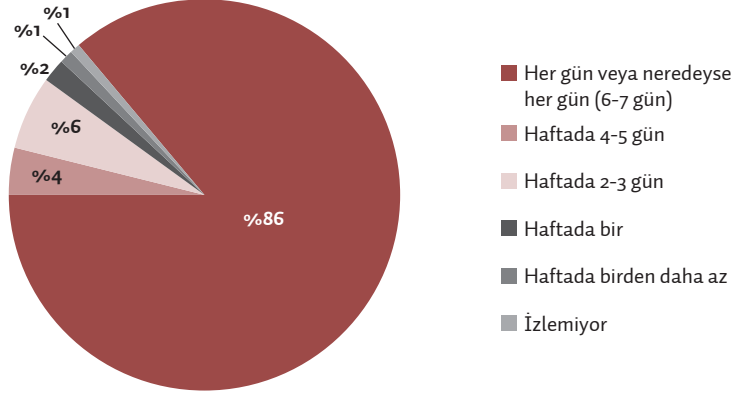
Cinsiyet dağılımı

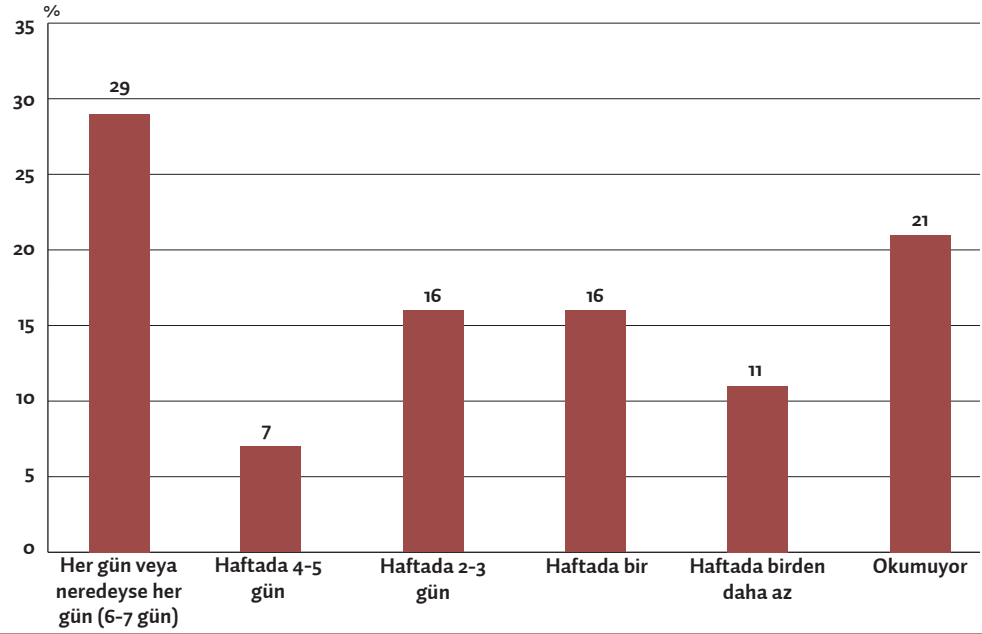
Yaş dağılımı

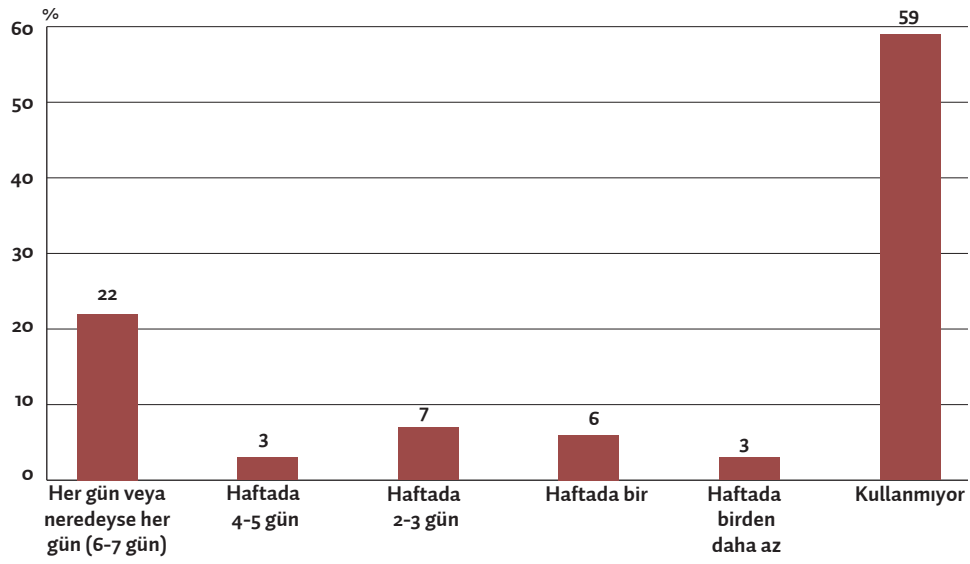
Televizyon izleme alışkanlıkları

Gazete okuma alışkanlıkları

İnternet kullanma alışkanlıkları

TESEV

Bankalar Caddesi
Minerva Han, No:2, Kat: 3
Sarıyer, 34420 Karaköy İstanbul
T +90 212 292 89 03
F +90 212 292 90 46
www.tesev.org.tr

Türkiye Başkanı C. F. Sarıyer
Türkiye Başkanı C. F. Sarıyer
Türkiye Başkanı C. F. Sarıyer
Türkiye Başkanı C. F. Sarıyer

ISBN 978-605-5832-71-1